

Tweede Kamer, Gevangeniswezen

VERSLAG VAN EEN COMMISSIEDEBAT

Concept

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft op 24 september 2026 overleg gevoerd met mevrouw Van Bruggen, staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, over:

- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 7 april 2026 inzake nadere toelichting dagprogramma's gevangeniswezen (24587, nr. 1116);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 13 mei 2026 inzake uitvoering van de motie van het lid Ellian over gedetineerden met toezichtsmaatregelen of op de GVM-lijst niet afschalen tot er een nieuw beoordelingskader is (Kamerstuk 24587-1103) (24587, nr. 1119);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 20 mei 2026 inzake uitkomst actualisatie functie penitentiair inrichtingswerker (PIW) (24587, nr. 1121);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 1 juni 2026 inzake mogelijk incident PI Vught (24587, nr. 1132);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 5 juni 2026 inzake afschrift van de reactie op de brief van de Nederlandse Vereniging van Jonge Strafrechtadvocaten over visueel toezicht (24587, nr. 1133);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 26 juni 2026 inzake rapport Ruimte voor recht: meerjarig actieplan gevangeniswezen (24587, nr. 1134);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 29 juni 2026 inzake beleidsreactie op WODC-rapport Een verkennend onderzoek naar preventieve mogelijkheden in binnen- en buitenland voor een veilige terugkeer in de samenleving van hoogrisico-gedetineerden (24587, nr. 1135);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 30 juni 2026 inzake ontwikkelingen in het gevangeniswezen (24587, nr. 1136);
- de brief van de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid d.d. 2 juli 2026 inzake kabinetsreactie op RSJ-beslissing inzake gegrondverklaring EBI-verlengingsbeslissing (24587, nr. 1139).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Eerdmans

De griffier van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
Van Tilburg

Voorzitter: Eerdmans
Griffier: Van Thiel

Aanwezig zijn acht leden der Kamer, te weten: Abdi, Eerdmans, Ellian, Faber, Schilder, Sneller, Straatman en Struijs,

en mevrouw Van Bruggen, staatssecretaris van Justitie en Veiligheid.

Aanvang 14.29 uur.

De voorzitter:

Dames en heren, van harte welkom bij de vergadering van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid. De staatssecretaris is ook binnen de muren. Wij kunnen gaan starten.

Ik heet iedereen op de tribune van harte welkom, de leden die aanwezig zijn voor het debat en de ondersteuning van de staatssecretaris. Er zijn een aantal sprekers. Ik wil aan de Kamer voorstellen om per spreekbeurt voorlopig vier minuten aan te houden en drie interrupties op elkaar toe te staan. Dat lijkt mij goed. Ik wil gauw gaan starten met de eerste spreker van vandaag die zal spreken over het gevangeniswezen. Dat is de heer Ellian. Hij spreekt namens de VVD. Gaat uw gang.

De heer Ellian (VVD):

Dank, voorzitter. Zoals altijd wil ik beginnen met het uitspreken van mijn waardering voor alle medewerkers van DJI. Fijn dat jullie er zijn en ook fijn dat jullie dit werk willen doen. Het woord "waarderen" zegt het al: soms moet je ook herwaarderen. Dat is ook het eerste punt dat ik wil maken. Ik begrijp de logica achter de conclusie van de herwaardering niet. Het functieprofiel en de zwaarte blijven namelijk hetzelfde. Ik begrijp dat oprecht niet, als je kijkt naar het huidige werk. We kunnen wel zeggen: de doelgroep is complexer, de gasten die binnen zitten zijn harder en moeilijker en luisteren minder goed, en ja, er zitten complexe gevallen bij. Hoezo is dat werk dus niet zwaarder geworden? Ik vind dat FNV nog heel fair is met zeggen: we hoeven niet meteen een zak geld, maar kunnen we beginnen met de constatering dat het werk moeilijker is geworden. Zou de staatssecretaris daarop willen reageren?

Mijn zorg daarbij is ook dat als het werk onveilig wordt gevonden, steeds minder mensen het werk interessant vinden. Ik zie dat heel veel jongens en meisjes instromen, vaak met een zorg- en welzijnsachtergrond. Ze worden geworven met de campagne "Zie de mens achter de gedetineerde", maar eigenlijk zou die moeten beginnen met: "U komt in de p.i. werken. Daar staan veiligheid en orde op één, en de mens achter de gedetineerde op twee." Je krijgt dan dus jonge mensen die misschien niet opgewassen zijn tegen wat er nu gebeurt.

Ik begrijp het volgende niet. Er zijn private partijen met hele goede oplossingen. Er is bijvoorbeeld een partij met oud-Defensiepersoneel. Zij kunnen niet meer bij Defensie werken, maar zij kunnen wel in combinatie met DJI hele mooie dingen bedenken, wat volgens mij de veiligheid in de p.i. onder begeleiding van ervaren piw'ers ten goede komt. Dan wordt gewoon gezegd — ik heb die e-mail gezien: daar hebben wij geen interesse in. Volgens mij kun je je dat niet permitteren als directie van DJI als je zo'n tekort hebt.

Voorzitter. Dan ga ik ...

De **voorzitter**:

Er is een vraag van de heer Sneller, D66.

De heer **Sneller** (D66):

De heer Ellian maakt een interessant punt over het functieprofiel en de herwaardering. Ik vind het lastig om vanuit de Kamer met de rode pen te zeggen "nee, daar had het anders gemoeten", maar ik begrijp heel goed wat hij inhoudelijk zegt. Welk procesvoorstel zou hij hebben om daartoe te komen?

De heer **Ellian** (VVD):

Wat voor mij hier centraal staat, na al die bezoeken die ik in de afgelopen jaren heb afgelegd, is dat het werk anders is. Ik merk trouwens dat de gemiddelde directeur niet zo enthousiast meer is als ik langskom; maar goed, dat zij dan maar zo. Aan de ene kant komt dat door de verwachtingen die wij, de politiek, hebben van het werk in de gevangenis, de mensen die zitten, de zwaardere criminelen. Je hoort heel vaak: die schutters zijn licht verstandelijk beperkt en die hebben levenslang. Dan denk ik altijd: doet dat ertoe? Je zult maar moeten werken met iemand die iemand anders bewust heeft vermoord. Dat was vroeger een veel kleinere groep dan nu. Waar ik graag naartoe zou willen, is dat ... Ik hoor heel vaak van medewerkers: ik voel me niet gewaardeerd. Wie ben ik om dat gevoel weg te nemen? Dat kan ik natuurlijk niet in mijn eentje doen, maar ik snap dat gevoel wel. Als je dan zo'n herwaardering leest waarin eigenlijk staat "uw werk is ongeveer hetzelfde gebleven in de afgelopen tien jaar", dan snap ik dat de harde DJI-medewerkers, de oude rotten in het vak, die steeds vaker weggaan, denken: tja. Er is gelukkig wel een procesvoorstel gedaan om tot een aparte cao te komen. Ik heb gevraagd om — hoe heette dat ding ook alweer? — een vergelijkingspakket, geloof ik, om het te vergelijken met anderen. Ik moet eerlijk zeggen: ik weet in die zin ook niet wat we nu anders zouden moeten doen, anders dan nog maar weer blijven inbrengen dat het werk niet hetzelfde is. Ik hoop dat de staatssecretaris daar opnieuw naar wil kijken, want dat kunnen we natuurlijk wel vragen.

De **voorzitter**:

Dank. Het moet korter. Wij zijn inmiddels uitgelopen, zoals bekend; we zouden om 14.00 uur starten. De interrupties zijn goed kort tot nu toe, maar de antwoorden mogen echt, écht bondiger; dat wil ik de leden verzoeken. Anders gaan we het absoluut niet redden. U vervolgt.

De heer **Ellian** (VVD):

In het actieplan zitten twee maatregelen die voor de VVD beduidend minder zijn: het penitentiair programma — dat is natuurlijk iets waar wij niet helemaal voor staan — en de beperkt beveiligde afdeling. Even over het penitentiair programma: wij vinden dat dat niet aan de orde zou moeten zijn voor ernstige zeden- en geweldsdelinquenten. Het is niet uit te leggen aan de samenleving, de slachtoffers en de nabestaanden dat zij eerder vrijheden zouden moeten genieten. Kan de staatssecretaris hierop reageren?

Dan de beperkt beveiligde afdeling. Ik begrijp het idee dat je overdag gaat werken. Dat idee is echt wel aardig. Ik vind dat nog altijd beter dan de enkelband; iedereen weet dat ik dat geen serieus te nemen straf vind. Maar we moeten niet uit het oog verliezen dat die mensen buiten werken tegen normale bedragen en binnen zitten deels op kosten van de belastingbetaler. Er zijn slachtoffers en nabestaanden die misschien ook nog met onbetaalde vorderingen zitten. Ik ben benieuwd hoe de staatssecretaris hiernaar kijkt en

of ze dit wil meenemen. Het heeft iets gekks dat je geld verdient, terwijl je op kosten van de Staat binnen zit. Dat moet je wel goed controleren. Kan zij daarop reageren?

Dan wil ik haar echt vragen om vaart te maken met Almere. Ik sprak recent het stadsbestuur. Er zijn nauwelijks procedurele belemmeringen. Zij zeggen: wij willen, we kunnen. Het ROC in Almere is er enthousiast over om met DJI te kijken: hoe kunnen wij goede mensen afleveren? En dan duurt het allemaal weer jaren. Ik wil de staatssecretaris echt vragen: hoe kunt u versnellen?

Dan uiteraard iets over de enkelband. Ik begrijp niet dat het doorknippen ervan niet strafbaar wordt. Ik snap oprecht niet waarom de staatssecretaris dat niet wil doen, terwijl er moties liggen. Alstublieft, ik doe nog één appel op u: doe het wel. Het is wel degelijk een probleem dat ontsnappen niet strafbaar is, want het gaat om welke normering je laat zien.

Tot slot voortgezet crimineel handelen. Ik zeg daar vandaag iets minder over, omdat ik zie dat er veel gebeurt. Ik maak me er verschrikkelijk veel zorgen over. Ik wil wel Zaanstad benoemen. Recent kwam een oud-gedetineerde met een heel verhaal. Ook hebben we het verhaal gezien rond Lysander de Ruiter en het verhaal rond Jomairo D., een moordmakelaar met een telefoon. Ik begrijp niet wat er nodig is om Zaanstad onder controle te krijgen. Ik vind echt dat de staatssecretaris daar moet ingrijpen. Ik ga haar — ik ben klaar, voorzitter — deze afstudeeropdracht geven die is gemaakt in opdracht van de politie, over de p.i. in Zaanstad. Ik heb die drie jaar geleden aan haar partijgenoot Weerwind gegeven. Ik hoop dat ze die gaat lezen en dat ik deze keer wel een reactie krijg.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank, meneer Ellian. U gaat het haar overhandigen?

De heer **Ellian** (VVD):

Als dat mag. Het mag van de bode. Alstublieft.

De **voorzitter**:

Ik wilde al zeggen: u gaat toch nog niet naar huis? Was u klaar, meneer Ellian? Was uw inbreng afgerond?

De heer **Ellian** (VVD):

Ja.

De **voorzitter**:

Dan is het woord aan mevrouw Faber, namens de PVV.

Mevrouw **Faber** (PVV):

Dank u, voorzitter. Kabinet-Rutte II nam de sloopkogel en rausde door het gevangeniswezen heen. Er waren immers minder gedetineerden. Zo hield hij mooi een miljard over. Er werden gevangenis en 3.700 werknemers werden de straat op gebonjourd. In 2015 werden wij overspoeld door een tsunami van Syriërs. Vastgesnoerd in de internationale verdragen werd ons land de prooi van tienduizenden

migranten. Tien jaar later blijkt: wir schaffen das nicht. De hele strafrechtketen is overspannen en daarbinnen zijn de personen met een migratieachtergrond oververtegenwoordigd. En nu zit de staatssecretaris met de broek tussen de ketting.

Deze afbraak die al vijftien jaar gaande is, is niet eventjes te repareren. Het meerjarenplan Ruimte voor recht gaat geen soelaas bieden. Er is helemaal niet voldoende ruimte voor recht. Het tekort aan cellen heeft invloed op de rechtspraak én het uitvoeren van de straf. Het is niet voor niets dat een deel van de gedetineerden niet wordt opgeroepen of eerder naar huis wordt gestuurd. Gepleit wordt voor buitenstrafrechtelijke afdoening én de enkelband. Met een buitenstrafrechtelijke afdoening worden zaken verdoezeld. Er wordt dan namelijk geen strafblad opgebouwd. De enkelband is een nepdetentie. De 22-jarige Matien H., de Irakese leider van de beruchte Kempenaarbende, knipte deze simpelweg door, dit nadat de rechtbank had besloten de voorlopige hechtenis te schorsen. Hoeveel personen hebben ook zelf hun elektronische detentie opgeheven? Graag een reactie.

In het meerjarenplan is te lezen: "Een land waar straffen op een rechtvaardige manier worden uitgevoerd en daders niet vrijuit gaan om nieuwe slachtoffers te maken". Echter, de praktijk is weerbarstiger. Hamzah L., met een verleden van psychiatrische opnames en geweldsdelicten, liep gewoon op straat, met als gevolg dat een buitenspelend kind van 11 jaar op straat werd neergestoken.

Voorzitter. Door wurgende regels is het bijbouwen van gevangenissen niet alleen gruwelijk duur, maar gebeurt het ook tergend langzaam. Om 320 plekken in 2033 in de gevangenis in Almere te creëren, hangt een prijskaartje van 60 miljoen per jaar. Dit betreft een renovatie. Ondertussen sluit de politie cellencomplexen. De bezetting zou te laag zijn. Deze cellen zouden niet geschikt zijn voor langdurige opsluiting. Hoezo? Waarom niet kortgestraften daar plaatsen? En dat maximaal tien dagen? Dat kan gewoon opgehoogd worden. En dat deze cellen sober zijn? Nou, je zit er nou eenmaal niet voor je lol.

De staatssecretaris citeert de grondlegger van het moderne strafrecht, Cesare Beccaria: niet de strengheid van de straf schrikt af, maar de zekerheid dat de straf daadwerkelijk volgt. Einde citaat. Hiermee zet de staatssecretaris de deur open voor het milder uitvoeren van opgelegde straffen, bijvoorbeeld meer binnen en meer buiten de gevangenismuren. Als dit betekent dat gevangenen in een roze overall buiten overal aan het werk worden gezet, is dat nog wel een idee. Ze kunnen de bossen onderhouden, sloten uitbaggeren in het buitengebied, goten graven voor kabels enzovoort. Dan zijn ze 's avonds ook te moe om de boel op stellen te zetten. Graag een reactie.

Voorzitter. Met allerlei houtje-touwtjeoplossingen probeert de staatssecretaris de keten te stutten om toch maar een vorm van afschrikking te creëren. Enkelbanden. Executietafels, waar de vraag op tafel komt: hoe sturen we ze zo snel mogelijk huis? Of het verruimen van eindverlof, een minder streng regime en het uitdelen van tablets te compensatie van minder tijd buiten de cel. Nou, dat zal ze leren zeg. We worden vierkant uitgelachen.

Wat dan wel? Meer personen in een cel. Meer dan de helft van de lidstaten heeft een bezetting van meer 100%. Een sober regime, niet alleen voor de eerste periode. Laten werken voor de kost. In de Verenigde Staten zie je staatsgevangenen in een overall

buiten werken, met een bord erbij: state prisoners at work. Mijn Engels is beter dan mijn Deens, kan ik u zeggen.

Voorzitter. Je kan gevangenen bijbouwen wat je wilt, maar met de open grenzen gaat het niet lukken. Het is net als met de huizenmarkt. Daar wordt hoofdzakelijk gebouwd voor de migranten. En het gevangeniswezen: dat wordt hoofdzakelijk bewoond door gedetineerden met een migratieachtergrond.

Tot zover. Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Abdi. Zij zal spreken namens de fractie van PRO.

Mevrouw **Abdi** (PRO):

Dank, voorzitter. Allereerst complimenten aan de staatssecretaris en haar ambtenaren voor dat er nu eindelijk een actieplan ligt. Ik onderstreep tegelijkertijd de noodkreet vanuit DJI. Dit plan is natuurlijk het minimale. We realiseren heel veel plekken, maar er zijn nog steeds voor 1.300 plekken geen middelen beschikbaar en ook geen actie terwijl het enorm crisis is. Omwille van de spreektijd beperk ik me tot drie onderwerpen: personeel, zorg en ICT.

Wij gaan deze crisis niet oplossen zonder personeel. Opnieuw spreek ik vanaf deze plek mijn waardering uit voor het zware werk dat zij doen onder zeer moeilijke omstandigheden. Zij zijn de sleutel tot het succes van dit actieplan. Daarom vind ik het niet uit te leggen dat ze er allemaal taken bij krijgen, dat de situatie steeds erger wordt en steeds gevaarlijker, maar dat hun salaris hetzelfde blijft. We hebben eerder voorstellen gedaan. Daarvan werd gezegd: daar kunnen we niks mee. Mijn vraag aan de staatssecretaris is heel simpel: wat gaan we wel doen? Want uiteindelijk kunnen we niks van al deze plannen doen zonder het personeel. Ik vind het antwoord tot dusver best teleurstellend.

Dan zorg. Volgens DJI is er sprake van een steeds complexere groep gedetineerden waar het gaat om psychische zorg en verslaving, terwijl de doorstroom naar de ggz stagneert. Een fors deel van de gedetineerden heeft forensische zorg nodig, maar het lukt niet om deze mensen te plaatsen. Tegelijkertijd zien we dat allerlei mensen tussen wal en schip belanden, mensen die eigenlijk niet in de gevangenis horen, maar er wel terecht komen. Als de veiligheid en de zorg zo onder druk staan, net als de capaciteit, rest mij de vraag: kunnen wij dit niet op een veel betere manier vormgeven? Het komt namelijk toch te vaak voor dat we mensen zien van wie we denken: wat doe je hier eigenlijk? Er zijn ook mensen die gedetineerd zijn die daarmee een gevaar vormen voor het personeel dat hen veilig moet houden met meer taken, minder mensen en minder collega's.

Ik denk aan Edwin, een verwarde bipolaire verslaafde man die klem kwam te zitten. Hij had al achttien jaar een wettelijke zorgmachtiging, maar werd zowel bij de ggz als de verslavingskliniek geweigerd. NRC beschreef hoe hij steeds op straat belandde, kleine delicten pleegde en elke keer in de gevangenis kwam. Hij kreeg uiteindelijk een isd-maatregel opgelegd. Uiteindelijk bleek dat deze Edwin het niet redde en na vier maanden een einde aan zijn leven maakte. Ik noem dit voorbeeld om duidelijk te maken

dat deze doelgroep beter geholpen kan worden. We weten dat een isd-maatregel helemaal niet toereikend is. Wat PRO betreft moet het eigen karakter van isd verder versterkt worden. Hoe kijkt de staatssecretaris hiernaar? Is zij bereid om met een heldere visie te komen?

Er is nu een enorm gat als het gaat om deze mensen en er wordt gewoon gepingpong. Ik heb veel gesprekken gevoerd met gemeentes, die aangeven dat zij met de handen in het haar zitten met deze doelgroep. Ze hebben allemaal iemand als Edwin. Ze vragen om meer hulp en maatwerk, dezelfde gemeentes die DJI keihard nodig heeft om meer capaciteit te krijgen om de gevangenen te ontlasten. Kan de staatssecretaris toezeggen dat zij het voortouw neemt om heldere bestuurlijke afspraken te maken over deze doelgroep en de zorg? Er zijn nu tig trajecten, tig ministeries en tig middelen die heen en weer geschoven worden, maar uiteindelijk is er in vijftien jaar veel te weinig gebeurd als het gaat om deze doelgroep. Ze zitten allemaal vast of lopen vrij rond terwijl we dat helemaal niet willen.

Tot slot. Ik ben geschrokken van het nieuws dat de Justitiële ICT Organisatie is getroffen door twee ernstige cyberattacks. Mijn eerste vraag is of er nog andere aanvallen zijn geweest waarvan wij als Kamer moeten weten. Het bleek dat er een intern advies was om het systeem offline te halen, maar dat dat niet lukte omdat dat invloed had op de tenuitvoerlegging. Ik vind het een enorm risico. Ik hoor dus graag van de staatssecretaris of DJI voldoende kennis en middelen heeft om hiermee om te gaan. Kan worden gegarandeerd dat dit soort attacks de komende tijd niet plaatsvinden? Wat kan de staatssecretaris hierover zeggen en terugkoppelen?

Tot slot nog een ding over de vrouwendetentie. Ik was blij om te horen dat de staatssecretaris zei: vrouwendetentie is geen mannendetentie, daar moet iets anders gebeuren. Mijn vraag is simpel: wat moet er gebeuren? Daar hoor ik graag meer over van de staatssecretaris.

De **voorzitter**:

Dank u wel, mevrouw Abdi. Het woord is aan mevrouw Schilder. Zij zal spreken namens de Groep Markuszower. Gaat uw gang.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Voorzitter, dank u wel. Ook dank aan alle mensen op de tribune voor hun aanwezigheid.

Voorzitter. Het is weer zover. Het halfjaarlijkse "het gaat heel slecht in het gevangeniswezen"-debat is weer aangebroken. Zoals verwacht, valt te lezen in de stukken: plaatsentekort, personeelstekort, eerder heenzenden et cetera. Voor de zoveelste keer. We zouden ons bijna afvragen wat we hier nog aan het doen zijn.

Om maar met de deur in huis te vallen: het grootste deel van deze ellende komt niet door onmogelijkheid. Er is onwil om echt voldoende geld vrij te maken, bijvoorbeeld voor een herwaardering. Alhoewel, geld lijkt er wel te zijn voor luxe gevangenismaaltijden en tegenwoordig zelfs voor het uitdelen van seksspeeltjes. Hebben we de staatssecretaris er eindelijk van overtuigd om de softporno van de laptops te verwijderen, krijgen we nu live porno terug. Voor het comfort van veroordeelde criminelen klotst het geld tegen de plinten. Voor het opbergen van die criminelen blijft weinig geld over. Onwil dus voor de kern van het gevangenisbeleid: zorgen dat er voldoende cellen zijn. Onwil om meer

gevangenen op een cel te plaatsen en onwil om een deal met Estland te sluiten.

Over Estland. Daar stond een gevangenis leeg en daar konden wij Nederlandse veroordeelden plaatsen. Voormalig staatssecretaris Coenradie vloog naar Estland, want haast was geboden. Maar toen kwam de ambtelijke werkelijkheid van vastgelopen Nederland: kan niet, mag niet, dus we doen het niet. De regering concludeerde dat de Estse grondwet geen toepassing van de Nederlandse gevangenisregels toestond en daarmee was het afgelopen. Maar wat blijkt? Terwijl Nederland zich achter juridisch bezwaren verschool, heeft Estland wel een overeenkomst met Zweden gesloten. Waarom kan Zweden wel wat volgens Nederland allemaal heel moeilijk is? Is dit een totaal gebrek aan daadkracht door bureaucratie? Graag een reactie van de staatssecretaris en antwoord op de vraag of ze alsnog bereid is met Estland een deal te sluiten.

Dan de volgende kant-en-klare oplossing: de detentieboot. Deze ligt al geruime tijd weg te roesten, maar niet in een haven met gedetineerden aan boord. Hij dobbert leeg rond door gebrek aan bestuurlijk draagvlak. Tot zover de slagkracht van Nederland. Volgens het verkiezingsprogramma van D66 zouden procedures korter en efficiënter worden. Topidee. Ik vraag de staatssecretaris: komen die gevangenen nog op die boot? Mag ik de staatssecretaris vragen welk deel van "het kan wel" eigenlijk nog overeind staat?

De **voorzitter**:

De heer Sneller met een vraag. Gaat uw gang.

De heer **Sneller** (D66):

Collega Schilder wil mij uitlokken. Ik zal daar in mijn eigen termijn verder het nodige over zeggen, maar mijn vraag aan de Groep Markuszower is wat zij de afgelopen tijd heeft gedaan om het bestuurlijk draagvlak in Nederland voor dit soort voorzieningen te vergroten.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Wat we aan het doen zijn, is vooral zoeken naar hoe we ervoor kunnen zorgen dat zo veel mogelijk criminelen worden opgeborgen. Daar zoeken wij naar door minder luxe aan die veroordelen toe te dichten, zodat er meer geld overblijft om daadwerkelijk gevangenis te bouwen. Het is de coalitie tot nu toe nog niet gelukt om de staatssecretaris voldoende geld te geven om nou echt een keer aan de slag te gaan, dus daar zal ik tijdens de begrotingsbehandeling mijn uiterste best voor gaan doen.

De **voorzitter**:

Geen vragen meer, meneer Sneller? Mevrouw Schilder vervolgt.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Wilt u de vraag herhalen, meneer Sneller? Dat was toch wat wij hebben gedaan om draagvlak te creëren?

De heer **Sneller** (D66):

Mevrouw Schilder klaagt over bestuurlijk draagvlak in Nederland om een voorziening als de detentieboot te huisvesten. Ik ben het van harte met haar eens dat daaraan gewerkt zou moeten worden. Mijn wedervraag aan de Groep Markuszower is wat zij de afgelopen tijd hebben gedaan om dat bestuurlijk draagvlak te vergroten voor een

voorziening die best wel moeilijk is om in je gemeente te hebben. Voorlopig heb ik alleen maar gezien dat de Groep Markuszower het land afreist om het bestuurlijk draagvlak voor sommige voorzieningen af te breken.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

De heer Sneller heeft het waarschijnlijk over het draagvlak voor azc's. Dat is een andere discussie. Die voer ik graag met hem op een ander vlak. Maar voor gevangenen zijn wij ernstig, naarstig op zoek naar plekken. Daar kom ik zo meteen in mijn tekst nog even op terug.

De **voorzitter**:

U vervolgt.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Voorzitter, ik vervolg. Wij moeten oplossing nummer 3 bespreken: de prefabgevangenis. Tijdens het vorige commissiedebat heeft de staatssecretaris toegezegd te zullen kijken hoe dit idee toegepast wordt, maar ik heb sindsdien weinig meer vernomen. Het is een snelle oplossing. Kan de staatssecretaris toelichten wat de huidige stand van zaken is?

Voorzitter. Dan mijn laatste blokje. Dit commissiedebat doet toch een beetje pijn. Het is pijnlijk om te zien hoe zelfs op dit dossier het land is vastgelopen. Gevangenen openen lukt niet vanwege procedures. Detentieboten gebruiken lukt niet vanwege procedures. Buitenlandse gevangenen huren lukt niet vanwege procedures. Daarnaast krijgen wij signalen dat het cellentekort ook doorwerkt in de strafrechtketen, en dat rechters en OM rekening houden met de beperkte detentiecapaciteit. Herkent de staatssecretaris deze signalen, en kan zij aangeven of het cellentekort inmiddels invloed heeft op de straftoemeting? Want als dat zo is, staan we inmiddels op de ruïnes van de rechtsstaat. Want dat een overheid veiligheid als kerntaak heeft maar straffen niet uitvoert, is onuitlegbaar: aan slachtoffers, aan nabestaanden en aan de samenleving. Daarmee blijven de beloofde vooruitgang en vernieuwing slechts een metafoor: het kan allemaal toch niet.

De **voorzitter**:

Dank u wel. We zijn beland bij mevrouw Straatman. Zij zal spreken namens het CDA.

Mevrouw **Straatman** (CDA):

Dank u wel, voorzitter. Ik wil beginnen met de staatssecretaris te complimenteren met het actieplan gevangeniswezen. Met dit plan wordt een belangrijke stap gezet in het versterken van het gevangeniswezen. Dat zijn we verplicht aan slachtoffers van vreselijke misdaden, aan hardwerkende piw'ers en aan de samenleving. Want als straffen verjaren en als daders niet worden opgeroepen, dan raakt dit aan de geloofwaardigheid van ons strafrecht. Tegelijkertijd is het eerlijke verhaal dat zelfs met dit actieplan er een tekort blijft waardoor de noodmaatregelen voorlopig nog niet van tafel zijn. Dat is heel pijnlijk. Daarom zoeken wij naar manieren om noodmaatregelen zo snel als mogelijk van tafel te krijgen. We zijn dan ook blij om te lezen dat bijvoorbeeld de reclassering heeft opgeroepen tot een voortvarende behandeling van onze initiatiefwet Slimmer straffen, om de gereedschapskist van de rechter uit te breiden.

Voorzitter. Maar hoe komen we uit de impasse van tekorten en het noodgedwongen uitvoeren van noodmaatregelen? Wat het CDA betreft kunnen we al veel winnen door

aangekondigde maatregelen te versnellen. Hierover heb ik wat vragen aan de staatssecretaris. Wanneer komt de staatssecretaris met de uitkomsten van het onderzoek of regionaal plaatsen nog nodig is? Hoe staat het met de zoektocht naar de detentieboot en met onderzoek naar meer locaties op tijdelijke units? Hoe staat het met de verkenning om de voorraad zelfmelders via enkelband weg te kunnen werken?

Voorzitter. De staatssecretaris wil ook de criteria voor plaatsing in de beperkt beveiligde afdeling, de bba, verruimen. Maar wanneer een gedetineerde niet voldoet aan de criteria van de verloffmodaliteiten in de bba kan hij mogelijk wel in aanmerking komen voor verloff via reguliere detentie. Klopt het dat het mogelijk dus omzeild kan worden? Zo ja, hoe gaat de staatssecretaris dat voorkomen? Wanneer start die pilot met het versoberd regime en de verruiming van de plaatsingscriteria voor de bba?

Voorzitter. Het CDA was eerder kritisch over de pilot met de tablets op cel, vanwege de veiligheid en ook vanwege de inhoud van die tablets. We begrijpen tegelijkertijd dat zulke pilots ook worden uitgevoerd om andere noodmaatregelen minder in te hoeven zetten. Uit de evaluatie blijkt dat die tablets gelukkig veilig zijn en dat er ook ruimte is om de inhoud op die tablets verder te versoberen. Zowel gedetineerden als personeel noemen de soft erotica ongepast. Wat het CDA betreft gaat die content er dan ook zo snel mogelijk vanaf. De tablets blijven tegelijkertijd noodzakelijk om die celcapaciteit operationeel te houden. We lezen ook dat voor ruimere toepassing een wetswijziging nodig is. Daarom mijn vraag: waarom kan de invoering van een sober regime wel direct via pilots, maar is er geen beleidsruimte voor het versoberen van het dagprogramma? Kan dat niet sneller via pilots? Is daar wel een wetswijziging voor nodig?

Voorzitter. Randvoorwaardelijk aan de maatregelen in het actieplan zijn voldoende personeel en een passende beloning. Daar hebben mijn collega's zojuist ook al een aantal dingen over gezegd, heel terecht. De staatssecretaris geeft aan dat een eigen cao mogelijk meer kapotmaakt dan dat het voor de organisatie oplevert. Maar daar stopt het niet. Wij kijken daarom heel hoopvol naar de doorwerking van "zwaardere werk" in het functiewaarderingssysteem van het Rijk. De staatssecretaris spreekt ook de hoop uit dat dit een positieve ontwikkeling is in de waardering van het uitvoerend personeel van DJI. Wanneer verwacht zij dit effect? Over wat voor bedragen hebben we het dan?

Voorzitter. De helft van de gedetineerden pleegt binnen twee jaar weer een strafbaar feit. Dat maakt inzet op resocialisatie van belang, maar tegelijkertijd mogen we niet naïef zijn. Criminele professionals lenen zich niet altijd voor resocialisatie. Maar wat moeten we dan? De Nederlandse wet kent een stelsel van maatregelen die na detentie ingezet kunnen worden om toezicht te blijven houden op gevaarlijke criminelen en om hen na detentie nog zes maanden vast te houden. Onderzoekers geven nu aan dat die termijn van zes maanden vervangende hechtenis als ontoereikend wordt gezien. De gevaarlijkste categorie beroepscriminelen laat zich namelijk niet afschrikken door die zes maanden. Wat gaat de staatssecretaris hieraan doen, behalve alleen het afwachten van de wetsevaluatie? Dat is extra pregnant omdat er in 2027 weer verschillende veroordeelde terroristen vrijkomen. Welke voorwaarden worden er meegegeven aan deze vrijgelaten terroristen, die specifiek in die hoogrisicocategorie zitten?

Dan kom ik op mijn laatste punt, voorzitter. Vorig jaar is de extra beveiligde zittingszaal in de PI Vught geopend, waarin zwaar beveiligde verdachten hun rechtszaak kunnen bijwonen zonder gevaarlijke reisbewegingen te hoeven maken. Toch wordt die zaal

nauwelijks gebruikt. Ik stelde daar eerder ook vragen over. De staatssecretaris gaf aan dat deze gedetineerden vaak al een afgerond proces hebben en dat er maar plek is voor drie verdachten of gedetineerden, waardoor de zaal minder inzetbaar is. We zijn blij dat de staatssecretaris deze les ook meeneemt naar volgende zittingszalen zoals bij Vught en Vliissingen, maar die zaal staat nu leeg. Mijn vraag is dus de volgende. Hoe kijkt de staatssecretaris naar het idee om deze rechtbank vaker in te zetten voor minder zware criminaliteit in plaats van alleen maar voor zwaar beveiligde verdachten? Dat was het.

De voorzitter:

U bent wel ruim over de tijd, zeg ik er voor de volgende keer bij. We gaan luisteren naar de heer Struijs. Hij zal spreken namens 50PLUS. Gaat uw gang.

De heer Struijs (50PLUS):

Dank, voorzitter. Ik ben een levende getuige van de geschiedenis. Daarom zit ik ook bij 50PLUS. Als recherchechef heb ik met lede ogen aangezien dat gevangenen werden gesloten. Wij hebben hele delegaties hier in de Kamer gehad die zeiden: doe het niet; er zijn zo veel mensen die we oppakken en die we niet meer kwijt kunnen. Maar de bezuinigingen zijn leidend. Met die bril kijk ik ook naar het heden, want we zijn aan het repareren wat ooit is afgebroken. Dat heeft verregaande consequenties gehad voor de hele keten. Er is moedeloosheid bij het vangen van boeven bij de politie, want je weet dat er geen cel is. Ik zie rechters zeggen: ik heb geen celruimte, dus ik ga maar wat lager straffen. Formeel zullen ze dat nooit zeggen. Ik zie officieren van justitie die wanhopig zijn omdat ze iemand in voorlopige hechtenis moeten houden en het gaat maar door. Dit raakt dus de hele keten. Maar goed, we moeten gaan herstellen.

Ik ben van de zomer naar de p.i. in Hoogvliet gegaan. Ik heb 30 jaar geleden namelijk de opening ervan meegemaakt. Het was echt een interessant bezoek. Ik trof daar een zeer, zeer gedreven en openhartige directeur aan, maar het waren de p.i.-medewerkers die echt definitief mijn hart gestolen hebben. Daar zit je dus als p.i.-medewerker tussen mensen die in voorlopige hechtenis zitten en mensen die hun hechtenis uitzitten. Ik kwam ook nog een bekende boef tegen. Dit was het meest interessante gesprek.

Toen ik vroeg wat nu de nieuwe omstandigheden zijn, gaven de mensen die daar werken het volgende aan. Eén. Die voel je wel: het was die dag namelijk 36 graden buiten. Binnen was het tegen de 40 graden. "We hebben namelijk achterstallig onderhoud." Dat werkt wel even enorm door. Dat heb ik bij meerdere bajesen gezien. Een tweede punt is dat er eerlijk tegen me gezegd werd: "Meneer Struijs" — daar word ik gelukkig nog meneer genoemd — "Jan, we zien zo veel mensen met gedragsproblemen binnenkomen. We lijken af en toe wel een ggz. Maar ja, er is geen plek, dus dan moeten we het hier doen en dat vraagt veel meer extra aandacht." Dan heb ik een derde punt dat ik toch even mee wil geven. De laatste twee jaar zie je in de straten van Amsterdam en Rotterdam dat de bijzondere harddrugs terug zijn. Je ziet er heel veel mensen die eerst beginnen met afkicken in een heel zwaar programma. Ze hebben holle ogen en veel mentale en fysieke problemen. Dit komt allemaal op het bordje van die medewerkers daar en die verdienen echt beter.

Maar goed, ik kwam die oude boef tegen en die kon in drie zinnen, eigenlijk in één zin, zeggen wat er aan de hand was in de bajes. Excuses voor de woorden, maar hij zei: "Er is hier geweldig personeel, maar wat is dit een klotegevangenis. Ik zit hier tussen allemaal drugsmensen die verslaafd zijn en ik als gerespecteerde boef — ik heb drie

overvallen gepleegd — verdienen beter." Ik vind dat een interessante observatie. Als je een dimensie dieper gaat, dan zie je in wat een afschuwelijke staat een DJI is.

Ik ben ook tegen de enkelband als hoofdstraf, maar niet straffen is nog erger. Ik zeg dus nogmaals dat ik de periode waarin we nu allemaal zitten, een tussenfase vind. Maar ik vind dat we meer moeten doen naar de toekomst toe, want vergelding heeft geen plek meer in ons rechtssysteem. Je moet eens met slachtoffers gaan praten. Die snappen er niks meer van. Of ze nou met een enkelband buiten lopen of korter worden gestraft: in de vergelding moet ook ruimte zijn. Ja, ik ben ook van de resocialisatie. Als geen ander heb ik in Rotterdam meegemaakt dat bij jonge gedetineerden drie dingen helpen: een relatie die ze op het pad houdt, werk en "je moet die kans een keer krijgen, maar verbruik je die, dan ga je gewoon weer de gevangenis in". Dat zullen wij dus van harte steunen. De grote vraag blijft echter of dat voldoende is. Is dit voor de lange termijn voldoende? Nou, nee. Ook de hoogste baas van de DJI, Wim Saris, erkent dat deze plannen echt nog niet voldoende zijn. Ik wil deze analyse voorleggen aan de staatssecretaris. Deelt zij deze analyse? Waar staan we nu en is er hoop? Het rechtssysteem wankelt immers en we staan echt onder water.

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Struijs. U heeft een vraag van de heer Ellian van de VVD.

De heer **Ellian** (VVD):

Het is altijd een genoegen om naar collega Struijs te luisteren. Volgens mij was de gevangenis in Rotterdam de eerste stadsgevangenis en werd die nog gebouwd met gemeentegeld — voor de liefhebbers thuis. De heer Struijs spreekt heel veel mensen bij de recherche. Wat ik heb gehoord, is dat politie en OM zich de haren uit de kop trekken over de p.i. in Zaanstad. Alles uit de top 600 van Amsterdam en al het gevaarlijke gajes komt daar terecht en het lukt maar niet om in die p.i. orde op zaken te stellen. Ik noem: telefoons, medewerkers die bedreigd worden en corrupte medewerkers. Het was vorige week nog in het nieuws. Kan de heer Struijs eens aangeven hoe hij bijvoorbeeld naar zo'n p.i. kijkt? Ik ben benieuwd.

De heer **Struijs** (50PLUS):

Nogmaals, ik zeg dit op basis van empirische kennis en de vele gesprekken die ik voer. In alle gevangenissen is voortgezet crimineel handelen aanwezig. De ernstigste plek is de plek die u aangeeft, met nog een gevangenis, maar daar wil ik niet te veel over zeggen, want daar lopen momenteel vier onderzoeken naar en dan ga ik iets verklappen waardoor de boeven misschien wakker worden. Voortgezet crimineel handelen is niet alleen informatie naar buiten brengen en zorgen dat de drugs of wat dan ook ... Er wordt ook nog gewoon doorlopend witgewassen en allemaal dat soort dingen. Het is dus niet altijd even zichtbaar. Wat ik toch ook wel zorgwekkend vind, is dat drones worden ingezet om in de nacht eventjes drugs en telefoons te dumpen. Daarvan hebben we ook de eerste zaken gezien. Nou ja, alle systemen worden ingezet om dat tegen te gaan, maar we hebben een zeer ernstig probleem. Mijn mening blijft dat het de voortgezette hogeschool voor criminaliteit is, en de plek die u aanduidt, is zéér zorgwekkend.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Struijs. We zijn aangekomen bij de heer Sneller. Hij spreekt

namens D66. Gaat uw gang.

De heer **Sneller** (D66):

Ik dacht dat er meer kwam, voorzitter.

Dank. Het actieplan zorgt volgens mij voor een belangrijke doorbraak nadat we ondanks aangenomen amendementen voor extra geld een paar jaar stilstand hebben gezien. Voor het eerst ligt er nu een plan waarmee langs verschillende actielijnen echt iets wordt gedaan aan het tekort, maar zoals collega Straatman al zei, zal dat het probleem inderdaad nog niet helemaal oplossen.

Ik wil ook beginnen met het bijbouwen. Complimenten aan collega Ellian voor zijn inzet voor Almere. Tegelijkertijd zijn de doorlooptijden van die bouw ongelofelijk. De problematiek van netcongestie en stikstof wordt genoemd, en daarmee zijn de collega van VRO, de collega van KGG et cetera allemaal aan zet om ervoor te zorgen dat de randvoorwaarden ontstaan. Wat zijn de extra eisen, ook van DJI, die daar nog eens bovenop komen en voor extra doorlooptijd zorgen? Zeker bij de beperktrisicogedetineerden denk ik: dan hebben we nog meer in eigen hand en zijn we minder afhankelijk van problemen zoals netcongestie. Ik zou dus ook graag vanuit het perspectief van het Rijksvastgoedbedrijf beter willen snappen wat nou tot die eindeloze vertraging leidt. Het duurt immers niet alleen in Almere langer. Ook over Lelystad wordt gezegd dat er nog jaren extra bij komen. Ik denk dus dat we inderdaad meer moeten doen.

Dan de keuzes rondom het penitentiair programma en de bba. In het actieplan wordt bijvoorbeeld gezegd dat het penitentiair programma gemiddeld 300 tot 600 detentiejaren kan opleveren. Dat is een behoorlijke bandbreedte. Daarbij dienen nog keuzes te worden gemaakt die ook samenhangen met andere elementen van het actieplan. Wanneer krijgen wij meer details daarover? Wat mij betreft gaat het nu vooral om een snelle uitvoering van dat actieplan. Hetzelfde geldt voor de bba. Ik ben benieuwd hoe het staat met de gesprekken met de werkgevers. Ik was in Dordrecht op bezoek. Je wil ervoor zorgen dat die mensen ook naar buiten gaan, maar dan is tegelijkertijd de vraag hoe je ervoor zorgt dat de werkgevers naar binnen komen of er in ieder geval een match ontstaat met de criteria die je hanteert om überhaupt iemand op die bba te plaatsen. Van de medewerkers daar kreeg ik in ieder geval nog wat extra kansen aangereikt.

Collega Ellian stelde terechte vragen over de functieherwaardering. Ik ben benieuwd welke mogelijkheden de staatssecretaris ziet. Daarnaast zijn er de extra administratieve lasten. We hebben deze week de Stand van de Uitvoering gekregen. Er ging heel veel aandacht naar bepaalde onderdelen, maar wat mij vooral opviel, was het beroep op ons als politiek: geef vertrouwen en professionele ruimte. De Wet straffen en beschermen heeft een aantal extra administratieve lasten opgeleverd, maar wellicht zijn er mogelijkheden om mensen meer ruimte te geven om het werk naar eigen inzicht in te richten. Dat is ook een vorm van erkenning en herwaardering. Wat doet de staatssecretaris om het vak ook in dat opzicht aantrekkelijker te maken? Welke acties kunnen we daarvoor tegemoet zien?

Dezelfde administratieve lastendruk zie je bij de inzet van vrijwilligers. Het voorbeeld dat mij het meest trof is niet het grootste voorbeeld, maar daarin komt dit het meest pregnant naar voren. Een vrijwilliger moet voor elke afzonderlijke p.i. waar hij actief is

een vog aanvragen. Als de gedetineerde waar de vrijwilliger bij wijze van spreken de buddy van is, verplaatst wordt naar een andere p.i., dan moet die vrijwilliger dus opnieuw een vog aanvragen. Is het niet mogelijk om een vog bijvoorbeeld op het niveau van DJI aan te vragen? Ik denk dat dit niet alleen de medewerkers van DJI kan ontlasten, maar ook belangrijk is voor de re-integratie.

Voorzitter. Als laatste ga ik in op de audit van het visueel toezicht. Die lijkt nogal lang te gaan duren, terwijl het volgens mij zowel voor DJI als voor de strafrechtadvocaten wenselijk is dat daar snel duidelijkheid over is: voldoet het of voldoet het niet? Wat gaat de staatssecretaris doen om dat te bespoedigen?

De **voorzitter**:

Dank, meneer Sneller. Dat brengt mij bij mijzelf en daarom vraag ik aan de heer Ellian om het stokje even over te nemen.

Voorzitter: Ellian

De **voorzitter**:

Dan geef ik het woord aan de heer Eerdmans, namens JA21.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Dank, voorzitter. JA21 ziet de perfecte storm en de permanente crisis binnen ons gevangeniswezen. We weten allemaal waardoor die veroorzaakt is, maar daartegen is eigenlijk maar één goede remedie en dat is als de donder nieuwe gevangnissen bouwen en natuurlijk personeel behouden en werven. De directeur van DJI zegt heel duidelijk: we krijgen 150 miljoen, maar we hebben structureel 900 nodig. Hoe reflecteert de staatssecretaris hierop? Had zij niet voor veel meer budget voor het gevangeniswezen in de Miljoenennota moeten zorgen?

De staatssecretaris heeft voor de zomer een actieplan gelanceerd. Zij vindt JA21 aan haar zijde bij veel van de maatregelen. Ze probeert binnen haar financiële mogelijkheden van alles om ervoor te zorgen dat capaciteit wordt vrijgespeeld, er meer plekken bij komen en nieuwe mensen worden geworven. Elektronische detentie zien wij als nuttig in combinatie met een taakstraf, een gebiedsverbod en toezicht op en controle van gevangenen die op verlof zijn, maar niet als vervanging van celstraf. Daar zijn wij altijd duidelijk over geweest. Ik heb zelf twee keer in de gevangenis gezeten — ik was onschuldig en dat blijf ik ook zeggen — maar ik heb ook een week met een enkelband rondgelopen. Je kan het verschil zo zelf ervaren. Een celstraf is niet te vergelijken met een taakstraf. JA21 wil dat recht wordt gedaan, dat straf straf is en cel cel.

Ik mis één punt in de hele discussie en dat is het terugdringen van recidive. Mevrouw Straatman raakte dat punt ook even aan. 70% van de veelplegers pleegt na de straf opnieuw een delict. Wat mij betreft kunnen wij vanuit de gevangenis veel en veel meer doen om te voorkomen dat gevangenen na hun straf niet terugvallen in verkeerd gedrag. Veel gedetineerden zeggen dat hun echte straf pas buiten de muur begint. Dan zijn ze immers alles kwijt en komen ze vanzelf weer op het slechte pad. Meestal hoor je dan inderdaad de vier w's: werk, wijf, woning en wifi. Wat ik nou mis, is de w van wederkerigheid. Waarom vragen we zo weinig van de gedetineerden zelf tijdens hun tijd in de bajes? In de gevangenis begint dat natuurlijk in de eerste plaats met confrontatie en schulderkenning, want zonder schuldbesef is er geen weg vooruit. Maar daarna zijn

er heropvoeding, een vak leren, een diploma halen en perspectief krijgen op werk. Dus geen vrijblijvende activiteiten zoals schuursponsjes in een doosje doen. Als de straf is vergolden, als er is geleerd van de fouten en het gedrag is aangepast, dan mag je ook van de maatschappij verwachten dat de ex-gedetineerde een nieuwe kans krijgt, en van de ex-gedetineerde dat hij laat zien dat hij zijn leven heeft gebeterd.

De voorzitter:

U heeft een interruptie van mevrouw Straatman. Gaat uw gang.

Mevrouw **Straatman** (CDA):

Ik heb een vraag aan collega Eerdmans over de enkelband. Ik weet dat we verschillend denken over de enkelband als hoofdstraf. Daar zullen we later nog vaker over komen te spreken. De heer Eerdmans geeft wel aan dat hij het nut ziet van die enkelband in combinatie met andere straffen. Nu lopen er nog steeds 6.300 mensen vrij rond omdat we gewoon nog te weinig plekken hebben in het gevangeniswezen. De heer Eerdmans weet ook dat wij dat, helaas, niet van vandaag op morgen hersteld krijgen. Vindt hij niet ook dat voor de lijst aan zelfmelders en arrestanten die nu gewoon koersen op straffeloosheid, de enkelband wel echt een beter alternatief is dan niks? Het is niet het beste middel, maar dat alternatief is beter dan niks.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ja, "beter iets dan niets" kun je makkelijk volhouden, maar dan geef je toch het perspectief: er is geen celstraf, maar een enkelband. Ik denk dat je beter het perspectief op celstraf kunt houden, zo van "u staat op de wachtlijst; het is niet anders dan dat, maar u krijgt wel uw gereede straf". Dat is beter dan dat je daarmee gaat marchanderen. In heel veel maatregelen voor capaciteitsuitbreiding en noodoplossingen kan ik mij vinden, maar deze vind ik, net als de Raad voor de rechtspraak, niet aanvaardbaar.

Mevrouw **Straatman** (CDA):

Een korte vervolgvraag, voorzitter.

Dat kan. Dat is natuurlijk een andere politieke keuze, maar als voor een enkeling verjaring dreigt, kiest u dan liever voor "dan maar niets", om voor die grotere groep wel nog een toekomst te zien voor die celstraf? Dan accepteer je dus dat een enkeling gewoon zonder enige straf vrijuit gaat. Dat is immers wel de feitelijke situatie: in enkele gevallen dreigt verjaring.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Verjaring vind ik een andere discussie, want dan ontbreekt de straf volledig. Dan ben je gewoon uitgestraft, afgestraft. Dan zou je nog in de modaliteit, denk ik, kunnen voorzien, maar mensen die de celstraf waartoe ze veroordeeld zijn nog in de cel kunnen uitzitten, vind ik daar niet bij horen.

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Straatman.

Mevrouw **Straatman** (CDA):

Tot slot. Nu komen we ergens, denk ik. Kan ik concluderen dat de heer Eerdmans zegt dat een enkelband wel een uitkomst zou kunnen zijn als verjaring echt dreigt, omdat dan wel geldt "liever iets dan niets"?

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ja, dat klopt.

De heer **Struijs** (50PLUS):

Ik heb even een vraag aan meneer Eerdmans. Wij hebben er eerder over gesproken. Ik ben heel blij dat u de vier w's aanhaalt. Bent u het met mij eens dat wij het hele resocialisatieprogramma veel sterker moet aanzetten? We hebben zo veel banen en ik heb in die bajes zo veel potentie gezien. Daar zitten best wel timmermannen, elektriciens en weet ik het allemaal. Ik vind dat nu nog een beetje te dunnetjes. Wilt u daar samen met 50PLUS de schouders onder zetten en de staatssecretaris motiveren om daar wat meer werk van te maken?

De heer **Eerdmans** (JA21):

Honderd procent. Dat zie ik als mijn missie. Ja. Je ziet dat mensen weer doordraaien en terug de gevangenis in gaan omdat ze totaal geen perspectief hebben. Ik vind dat dat ook iets vergt van de maatschappij. Dat heb ik al eens eerder gezegd. Ik vind dat het woord "ex-gedetineerde" een geuzennaam zou moeten zijn, maar dat is het niet. Heel veel mensen denken ook "ik begin er niet aan". Ik vind dat er een nieuwe toekomst moet zijn voor iemand die is afgestraft, maar dan moet diegene daar zelf alles voor hebben gedaan. Dat moet met hulp, maar er moet ook een wil zijn. Die weg moet wel van twee komen. Als we dat goed en beter aanpakken dan nu, kunnen we, denk ik, een hele hoop ellende voorkomen. Dat 70% toch weer terugvalt, is echt extreem. We weten precies hoe dat gaat. Ze komen in verkeerde handen, bij oude, bekende vriendjes op het terrein. Inderdaad: werk, wijf en woning. "Wijf" komt overigens van oud-minister Donner; dat komt dus uit een heel neutrale bron. Nu zou je het misschien anders zeggen, want dat mag allemaal niet meer natuurlijk. Het zijn wel heel belangrijke voorwaarden om te kunnen herintreden in de maatschappij. Ik hoor ook verhalen van jongens die uit de gevangenis zijn gekomen en dan door iedereen met de nek worden aangekeken. Er is ook helemaal niemand die op ze let. Ja, dan gaat het ook niet vliegen. Er is dus wel een soort nazorg nodig naast wat ik al zei: het omdraaien van het patroon dat men heeft ontwikkeld. Dat is verdomd la... Dat is heel lastig. Als je naar de geschiedenis kijkt van de meeste jongens in de gevangenissen, dan schrik je daarvan. Dat is dramatisch. Daar moet dus echt fors wat aan gebeuren.

Mevrouw **Faber** (PVV):

Ik heb nog even een vraag aan meneer Eerdmans. Hij geeft aan dat hij de enkelband als straf liever niet ziet. Dat kan ik afconcluderen. Hij is ook meer voor de celstraf. Wat vindt hij dan van het openhouden van de cellencomplexen bij de politie, zodat je daar de kortgestraften in kan zetten? Er worden nu cellencomplexen gesloten. Je hoeft dus helemaal niks bij te bouwen. Die zijn er gewoon. Waarom worden die niet ingezet? Nu worden gewoon een paar honderd plekken weggereorganiseerd.

De heer **Eerdmans** (JA21):

In een politiecel heb ik ook gezeten, maar dat is weer heel anders. Daar kun je iemand niet langdurig in opsluiten. De vragenmap van mij wordt doorgestuurd naar de staatssecretaris, maar dat zijn wel echt noodcellen die worden gebruikt voor arrestantenverblijf. Daar kun je bij wijze van spreken je kont niet in keren. Dat zijn wel echt hele kleine ruimtes, maar ik sta open voor alle maatregelen die je kan treffen om mensen op te sluiten. Laten we maar eens kijken hoe het gezag daarover denkt.

Mevrouw **Faber** (PVV):

Ik stel deze vraag natuurlijk wel aan meneer Eerdmans. Als ik zou willen weten hoe de staatssecretaris daarover denkt, dan had ik dat wel aan haar gevraagd. Maar goed, dat doet er niet toe.

Het is natuurlijk wel zo dat je daar niet voor je lol zit. Ik kan mij wel enigszins voorstellen dat je daar niet iemand voor twee jaar in gaat zetten, maar daar je zou wel de kortgestraften in kunnen zetten. Nu staat daar een maximum op van tien dagen, maar alles valt natuurlijk in beleid te veranderen als je dat echt zou willen. Dus waarom niet gewoon de kortgestraften oproepen om dat te doen? Dan krijg je ook meer lucht in de gewone gevangenis, zal ik maar zeggen.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Daar zit wat in. Ik weet niet welke termijn je aan "kort gestraft" kunt plakken en of er ruimte is, want er komen allemaal mensen van de straat en die gaan deze arrestantenverblijven in. Dat rouleert ook heel veel. Dat is mijn ervaring met die cellen. Of daar ruimte is, is dus de vraag; die kan ik niet voor u beantwoorden. De vorige keer dat ik met de PVV in debat was, was het nog: acht mensen op één cel, standing cells en laat ze maar staan en staand slapen. Begrijp ik goed dat dit standpunt inmiddels ook is verdwenen? Dat vind ik wel interessant.

De **voorzitter**:

Dit wordt een interruptie!

Mevrouw **Faber** (PVV):

Ik heb drie interrupties en dit is de laatste spreker, dus dat komt goed uit.

Ik heb niet gezegd dat dat is verdwenen. U tovert dat uit uw hoge hoed, maar ik heb het daar helemaal niet over. Nog eventjes over die cellen. U zegt dat u niet weet of er plek is, maar nu wordt maar 44% van die capaciteit gebruikt. Een heel groot deel, meer dan de helft, staat dus nog gewoon leeg. Waarom dat niet gebruiken? Wij zijn er nog steeds voor om meer mensen op één cel te zetten. Als u goed had geluisterd, dan had u dat net ook in mijn inbreng gehoord. Tot zover.

De **voorzitter**:

Meneer Eerdmans heeft geluisterd. Meneer Eerdmans, u mag reageren.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ja, hoor! Dat hebben we toen de "Auschwitzmethode" genoemd: mensen staand laten slapen. Dat is dus nog steeds het standpunt van de PVV. Helder. Een martelmethode.

De **voorzitter**:

U gaat verder.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ja, dan ga ik inderdaad maar verder.

Voorzitter, samenvattend. Wij kunnen goed leven met de maatregelen uit het actieplan onder 3.1, vergroot de capaciteit, en 3.2 en 3.4, een doelmatiger inzet van het

personeel. Wij hebben echter moeite met 3.4 en 3.5; dat zijn de maatregelen waarbij wordt afgeschaald naar buiten de p.i., uitbreiding van het penitentiair programma en het niet actief opsporen van arrestanten. Dat is echt de dood in de pot, zoals ook de Raad voor de rechtspraak heeft gezegd.

Voorzitter. Wij missen intussen ook de speurtocht naar cellen in het buitenland. Loopt die route nu helemaal dood?

Voorzitter. Er is nog één andere kwestie en dat is Douglas W. Misschien weet u het nog: de kunstroof uit het museum in Drenthe, het Drents Museum in Assen. Hij heeft toen onder andere die helm ontvreemd. Hij had doodleuk een webshop gestart met daarop het logo van de Roemeense gouden helm die hij had gestolen. Op schriftelijke vragen van de VVD en van ons zei de staatssecretaris gelukkig ook: dat is niet passend. Hij had het adres van de p.i., het justitieel complex waar hij in zat, gebruikt als adres voor zijn webshop. Die is inmiddels uit de lucht, maar kunnen we nou zeggen dat het niet meer kan voorkomen dat de gevangenis als webshop wordt gebruikt? Is dat nu waterdicht? Dat vraag ik aan de staatssecretaris. Is dat voorgoed onmogelijk? Dat wil ik graag weten.

Voorzitter, daarmee geef ik woord aan u. Dank u wel.

De voorzitter:

Keurig. U geeft het goede voorbeeld door ruim binnen de tijd te blijven. Ik geef u het voorzitterschap terug.

Voorzitter: Eerdmans

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Ellian. Merci.

Ik zie dat wij de eerste termijn hebben afgerond. Ik wil aan de staatssecretaris vragen hoeveel tijd zij nodig heeft. Zullen we zeggen: een kwartier? Iets langer? 20 minuten? Nee. 25 minuten is akkoord. Dan stel ik voor dat wij hier om 15.40 uur weer terug zijn voor de start van de eerste termijn van de staatssecretaris.

De vergadering wordt van 15.17 uur tot 15.40 uur geschorst.

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Welkom terug bij de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid alhier. We gaan luisteren naar de eerste termijn van de staatssecretaris van Justitie. Zij zal de vragen beantwoorden. Voor de luisteraars: het onderwerp is het gevangeniswezen.

Ik stel voor: drie interrupties per persoon van de zijde van de Kamer. Dat doen we. Gaat uw gang, staatssecretaris.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Voorzitter, dank u wel. Vandaag spreken we over het gevangeniswezen. Dat is een belangrijk en inmiddels ook — dat kan ik wel zeggen — een veelzijdig onderwerp. Ik ken het onderwerp natuurlijk ook vanuit mijn eigen werkervaring, want ik heb een aantal

jaren bij DJI mogen werken. Ik zeg "mogen", want ik vond de woorden van meneer Struijs heel treffend. Hij zei namelijk: de medewerkers gaan in je hart zitten. Dat is echt waar, want de 17.000 medewerkers van DJI in de gevangenissen en tbs-klinieken staan elke dag voor een enorme opgave. Ze zijn vaak onderbezet en je kunt niet tegen een gedetineerde zeggen: "kun je morgen uit de pan uit flippen" — dat voorbeeld noem ik maar even — "want we zijn nu even met te weinig mensen". Zo werkt dat in de praktijk natuurlijk niet. Je moet dan nog steeds veilig, humaan en met zorg de juiste detentieomstandigheden kunnen organiseren. Dan vragen we penitentiaire scherpste en betrokkenheid van medewerkers, tot in het uiterste. Daar allereerst dus mijn waardering voor. Ik vond ook het heel mooi dat, volgens mij, elke spreker daarover begonnen is. Ik heb er straks een apart blokje bij.

Voorzitter. Ik ben inmiddels een halfjaar staatssecretaris. Ik heb verschillende werkbezoeken afgelegd, ook aan de gevangenissen, en keer op keer ben ik ontzettend onder de indruk van de creativiteit waarmee de problemen worden opgelost en de zorg die de medewerkers zelf hebben rondom de vraag of ze nog wel steeds de juiste begeleiding aan de gedetineerden kunnen bieden. Mijn voornaamste prioriteit is nu dus het aanpakken van het capaciteitsprobleem. De druk die we bij medewerkers neerleggen, moet echt naar beneden. Daarvoor heb ik voor de zomer een actieplan met u gedeeld. Ik heb daar veel vragen over gekregen. Ook veel dank voor de complimenten. Daar ben ik natuurlijk ook heel blij mee. Het is een veelkoppig monster, om nog maar even te citeren. Tegelijkertijd hebben we alle maatregelen nodig uit het actieplan om daadwerkelijk tot doorbraken en verbeteringen te komen.

Mijn blokjes zijn: capaciteit, de medewerkers, het voortgezet crimineel handelen tijdens detentie en overig. Ik begin met capaciteit, om nog maar even wat uiteen te zetten over dat actieplan. Er is namelijk nog steeds sprake van code zwart. Vanochtend heb ik het "code gitzwart" genoemd. Het is elke dag heel hard werken voor alle betrokkenen om verdachten en veroordeelden te kunnen blijven plaatsen. Ondanks de genomen maatregelen blijft de bezetting rond de 99% of 99,5%. Ik begrijp heel goed wat dat in de praktijk betekent: je hebt geen enkel bed voor handen om mee te schuiven. Iedereen zal moeten blijven zitten waar ze zitten. Als de druk oploopt in de gevangenis, sta je als medewerker soms met lege handen. Daar hebben we echt iets aan te doen. Mevrouw Faber refereerde even aan boven de 99% gaan. Daarover heb ik in het actieplan heel duidelijk gezegd: dat gaan we absoluut niet doen.

De ramingen van het WODC geven aan dat we richting 2031 met een celtekort van 1.700 plekken zitten. Ik heb daarom juist ook in het actieplan extra stil moeten staan bij de capaciteit die eruit gaat door de renovaties, die ook hoognodig zijn. Je ziet dat bepaalde onderdelen van — ik zeg even wat — een verwarmingsinstallatie gewoon niet meer verkrijgbaar zijn. Dan moet je dat hele systeem vervangen. Dat betekent dat je gewoon echt uit de sterkte moet.

We zijn alles op alles aan het zetten met dit actieplan om het capaciteitsprobleem op te lossen. De maatregelen zijn echt gebaseerd op een inhoudelijke agenda. Ik wil gedetineerden op een passende manier een plek in het gevangeniswezen geven, zwaar waar dat moet en minder beveiligd waar dat kan. Er wordt ook ingezet op de gefaseerde terugkeer naar de samenleving. Maatregelen uit dat plan doen juist ook recht aan het vergeldende karakter, dat natuurlijk ontzettend belangrijk is als je een vrijheidsstraf oplegt. Anderzijds zijn we samen met ketenpartners condities aan het scheppen om de

kans op een nieuw delict, de recidive, te verminderen. Dat aantal is te hoog. Elke recidive is een nieuw slachtoffer. Dat is mijn grootste motivatie. Als we dat aantal naar beneden brengen, betekent dat dat we het aantal slachtoffers naar beneden brengen. Volgens mij is dat waar we Nederland echt veilig mee maken.

Ik heb in het actieplan een aantal lijnen uiteengezet. Het aanbod dat we nu hebben, moet vergroot worden. We hebben dus én de renovaties én de uitbreiding op Almere en Vlissingen. De doorstroom moet worden bevorderd. Ik werk aan het verruimen van het penitentiare programma. Ik zal daar zo dadelijk iets dieper op ingaan, want daar zijn wat vragen over gesteld. Ik werk ook aan een doelmatigere inzet van de medewerkers en denk daarbij aan het sobere instroomregime voor de eerste fase van detentie. Sober betekent doelgericht. Waar zijn die eerste maanden nou juist heel belangrijk voor? Die zijn belangrijk voor het op orde brengen van wonen, werk en wederhelft, zeg ik maar even, om de nieuwe w te introduceren. Ik ken ook de vier w's. Het is dus heel erg belangrijk om te bekijken: wat kunnen we in de eerste maanden van detentie wel voor een gedetineerde betekenen, zodat de kans dat hij weer terugvalt echt kleiner wordt? Ten slotte zetten we in op maatregelen die de instroom beperken. Dat zijn de maatregelen waar we niet altijd zelf over gaan, zoals het hoge aantal voorlopige hechtenissen. Dat zien we nu in Nederland gebeuren. Daar ben ik natuurlijk ook met het OM over in gesprek, omdat het niet aan mij is om daar iets van te vinden. Ik kan wel constateren: wat doen we daar met elkaar? Kunnen we ook goed kijken naar welke noodzakelijke capaciteit dat behelst en wat daarvoor nodig is?

Het kost tijd voordat die maatregelen daadwerkelijk effect hebben, maar als ik nu geen keuze maak, maak ik ook een keuze. Dan maak ik namelijk de keuze dat we de noodmaatregelen niet kunnen afbouwen op termijn en dat nog meer veroordeelden geen plek in de gevangenis krijgen.

Ik zie ook — daar zal ik zo dadelijk wat langer bij stilstaan — wat mevrouw Straatman terecht heeft opgemerkt. Als je ziet dat een straf verjaart ... Het gaat nu misschien om kleine aantallen, maar de aantallen lopen op. Als wij die ruimte niet aan de achterkant creëren in de opgelegde celstraf door te kijken hoe we eerder kunnen re-integreren, dan betekent dat iets voor de capaciteit aan de voorkant en de aantallen die op termijn zullen gaan verjaren. Het probleem wordt dan alleen maar groter.

Ik heb in het actieplan ook aangegeven dat de noodmaatregelen nog een tijd van kracht zullen blijven en dat die mogelijk uitgebreid moeten worden. Dat is natuurlijk iets waar ik nu nog niet aan wil denken, omdat ik vind dat we echt alles moeten doen om dat te voorkomen. Maar ik wil ook reëel zijn en ik wil het ook gezegd hebben in dit debat. In de tussentijd zet ik met DJI en al die ketenpartners de stappen die nodig zijn om dat tekort in de capaciteit op korte termijn op te vangen en op lange termijn op te lossen. Voor het einde van het jaar stuur ik de eerste halfjaarlijkse voortgangsrapportage over het actieplan naar de Kamer. Dat is dus in december.

Dan de specifieke vragen over het actieplan, gesteld door de verschillende leden. De heer Sneller en mevrouw Straatman vroegen mij: kan de staatssecretaris de actielijnen al meer in de tijd wegzetten? Kan ze toezeggen dat daarover een integrale planning gedeeld wordt met de Kamer, inclusief de stappen en de resultaten? Om te kunnen duiden wanneer die verschillende maatregelen effect hebben, heb ik met horizonnen gewerkt in het actieplan. Daarin zeggen we: we kijken eerst naar de hele korte termijn

van nul en één jaar, vervolgens naar één tot vier jaar en op de lange termijn naar vier tot tien jaar. Hoe snel de maatregelen kunnen worden geïmplementeerd — daar vertel ik niks nieuws mee — is natuurlijk ook afhankelijk van hoe snel je bijvoorbeeld afspraken kan maken met gemeenten over nieuwe locaties, hoe snel je wet- en regelgeving kunt aanpassen, hoe snel we kunnen werken aan beperkt beveiligde afdelingen die nu misschien nog wel hoogbeveiligd of hoger beveiligd zijn. Op alle mogelijke manieren moet dat in elkaar vallen. Daar zal ik dus ook in december, in de eerste voortgangsrapportage, een beeld van geven, omdat ik het heel belangrijk vind dat we heel strikt monitoren wat gaat werken en wat niet, en wat het uiteindelijk oplevert. Een jaar geleden, in december, is "de menukaart" — zo noemden we het — naar de Kamer gestuurd, waarin gepoogd is om er aantallen aan te koppelen. Dat hebben we in het actieplan weer geprobeerd. Dat moeten we in de praktijk ook gaan zien. Heeft het ook daadwerkelijk dit effect of zijn we eigenlijk aan de verkeerde knop aan het draaien en zijn er andere interventies nodig? We zitten hier dus heel dicht bovenop en zullen de Kamer zeker halfjaarlijks, maar als het nodig is vaker, informeren.

Dan Almere.

De voorzitter:

Maar voordat u begint met Almere, heeft meneer Sneller een vraag.

De heer Sneller (D66):

Sorry dat Almere even moet wachten. Stap één is het informeren van de Kamer over wanneer dingen gaan gebeuren. Maar wanneer gaan we dan bijvoorbeeld een inhoudelijke discussie hebben over de vormgeving van zo'n keuze voor hoe precies die voorwaarden rondom de bba en het pp moeten zijn? Ik denk namelijk dat het ook voor de planning van de Kamer handig is, want we hebben misschien een tot vier jaar aan de horizon, maar de inhoudelijke discussie mag wel al komend voorjaar plaatsvinden, wat mij betreft.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Daar ben ik het helemaal mee eens. Zeker, dat wordt ook heel helder geduid in de voortgangsrapportage, waardoor we ook het gesprek kunnen blijven voeren over wat het nou daadwerkelijk oplevert en waar we bij moeten stellen.

De voorzitter:

U vervolgt.

Staatssecretaris Van Bruggen:

De vraag was of ik de heropening van PI Almere kan versnellen. Heel graag. Dat is natuurlijk ook een gesprek dat ik met het Rijksvastgoedbedrijf voer en dat ik ook voer met mijn collega, de minister van Volkshuisvesting. Het Rijksvastgoedbedrijf heeft meer opgaven dan alleen maar de PI Almere, maar deze nood is heel erg hoog. Ik ben er ook op bezoek geweest; ik heb ook met de burgemeester gesproken. Het is ook heel gek als je het ziet. Dat vind ik ook. Het is gewoon een gevangenis. Alleen, alles wat er nu in die gevangenis operationeel is, is gewoon een paar jaar niet in gebruik geweest. Dat betekent dus ook dat er ontzettend veel vervangen moet worden. Je moet kijken naar wat nou wijsheid is. Is het wijsheid om daar een beveiligde inrichting van te maken, zoals het was? Of moeten we bijvoorbeeld eigenlijk al eerder naar een beperkt beveiligde vorm kijken? Is dat dan de meest geschikte plek? Ik kan me voorstellen dat

het veel geschikter is om dat niet te doen als er zo'n grote muur omheen zit.

Misschien heeft u ook gelezen dat er nu een verkenning is naar de kavel naast de p.i. Die is er juist ook om te kijken wat de plekken zijn waar je misschien al wel een instroom zou kunnen hebben van een bba, of een uitstroom, als je het zo wilt noemen. Die is heel geschikt om juist ook in die stappen op te bouwen naar een volwaardige p.i. die we gewoon weer in Almere willen openen. Ik vind 2033 ook heel ver weg klinken, niet alleen omdat het mijn termijn voorbijgaat, maar omdat het ook echt zonde is. Dit heeft dus enorme prioriteit. De gesprekken met het Rijksvastgoedbedrijf zijn geïntensiveerd. Ik kan niet anders zeggen dan dat we er bovenop zitten. Het is heel belangrijk voor ons.

De voorzitter:

Wilt u iets zeggen? Het hoeft niet. Toch wel? De heer Ellian nog.

De heer Ellian (VVD):

Dit is geen interruptie, maar hoe vernemen we van de staatssecretaris over de voortgang?

Staatssecretaris Van Bruggen:

U verneemt dat in de halfjaarlijkse voortgangsrapportage van mij. Ook in december kom ik hier weer heel specifiek op terug, omdat ik juist ook vind dat je meteen moet ingrijpen als je ziet dat dit soort processen vertraging oploopt. Ik begrijp alle redenen van het Rijksvastgoedbedrijf om keuzes te moeten maken, maar dit heeft landelijke prioriteit. Zo moeten we ook meer naar de strafrechtketen gaan kijken. Dit heeft landelijke prioriteit omdat het over de rechtsstaat gaat. Het gaat over hoe we straffen ten uitvoer leggen, de manier waarop we dat doen. Daar hebben we als samenleving gewoon iets in te doen.

De voorzitter:

De staatssecretaris vervolgt.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Dan hebben we het actieplan. De vraag van de heer Sneller gaat over de keuzes die nog gemaakt moeten worden. Dat is eigenlijk wat u zonet vroeg. Daar komen we dus in de voortgangsrapportage heel specifiek op terug.

Dan de vraag van mevrouw Schilder en mevrouw Straatman over het gebrek aan bestuurlijk draagvlak voor de detentieboot. Dat herken ik. Daarmee zou mijn antwoord ook afgedaan kunnen zijn, maar dat is het niet, omdat dit ook een heel actief gesprek betreft dat wij juist met al die verschillende burgemeesters en wethouders in de gemeenten voeren. Die waren ook bezig — dit zeg ik ook even heel eerlijk — met het vormen van college's, waardoor je natuurlijk merkt dat iedereen weer even moet landen. Op het moment dat iedereen weer geland is, kun je ook weer een voet tussen de deur krijgen over welke beelden we nou daadwerkelijk hebben bij wat zo'n boot betekent. Het is een tijdelijke voorziening. Hij hoeft er niet tot sint-juttemis te liggen. We hebben een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Soms helpt het juist ook in het gesprek met de gemeenten, omdat ze meerdere opgaven hebben en niet alleen iets met gedetineerden moeten. In de praktijk voeren we dit gesprek dus doorlopend, maar ik merk zelf dat het, zeker nu de college's weer wat geland zijn, een heel actief proces is. Ik hoop dat we daarover ook heel snel uitsluitel kunnen geven. We kijken echt breder dan één regio. Er moet wel diepliggend water zijn. Dat is eigenlijk de enige voorwaarde.

Dan de vraag van mevrouw Schilder over de prefabmodules.

De **voorzitter**:

Mevrouw Schilder heeft ook al een vraag aan u over het vorige punt.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

De vraag is alleen wanneer we hier iets over horen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Als ik morgen uitsluitel heb van een gemeente dat zij bereid zijn om voor een bepaalde periode de boot te plaatsen, ga ik niet wachten tot de voortgangsbrief om daar iets over te zeggen. Weet dus dat ik dat meteen zal communiceren. Ik zal er sowieso iets over zeggen wanneer wij de voortgangsbrief naar u sturen. Dat is dus in december.

De **voorzitter**:

U vervolgt.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Dank u wel. Er zijn verschillende vragen gesteld over de twee prefabmodules, onder andere door mevrouw Schilder, maar ook door een aantal andere Kamerleden. Hoe staat het met mijn toezegging om te kijken naar mogelijkheden voor de inzet van de prefabmodules, zo werd gevraagd. Ik heb u goed gehoord en we hebben hier in het voorjaar inderdaad ook het gesprek over gevoerd. Ik heb ook opgenomen in het actieplan dat dit onderdeel uitmaakt van de verschillende maatregelen. Daar waar het kan, biedt het neerzetten van die prefabmodules een fantastische oplossing. We werken aan de realisatie van tijdelijke units bij de p.i. Ter Peel. Daar worden extra plekken gecreëerd. De termijn voor oplevering is eind volgend jaar. Je ziet dus dat het nog wel een jaar duurt voordat dat soort prefabmodules er daadwerkelijk staan. Gelukkig hebben we daar niet meer de situatie dat er ook iets aan de hand is met stikstof of netcongestie, dus dat helpt ons enorm. Maar alles wat te maken heeft met bouwen of neerzetten heeft gewoon een bepaalde doorlooptijd. In de volgende voortgangsbrief zal ik er iets meer woorden aan wijden dan dit, maar weet dat het in ieder geval onderdeel uitmaakt van het actieplan en een belangrijke interventie kan zijn.

Dan de vraag van de heer Elian van de VVD over detentiefasering. Hij vroeg of bepaalde delicten zoals zedendelicten of geweldsdelicten hiervan kunnen worden uitgesloten. De crux van dit actieplan en zeker ook van deze maatregel is dat het risicogestuurd is en niet delictgestuurd. In de huidige praktijk zal bij een penitentiair programma altijd een individuele afweging gemaakt worden op basis van juist de risico's. Ik zeg heel eerlijk dat er daarvoor risico-instrumenten, taxatie-instrumenten en informatiebronnen van de reclassering worden gebruikt. Ik zou het een risico vinden wanneer wij zouden zeggen: deze delicten vinden wij wel geschikt om bijvoorbeeld eerder uit te stromen en deze niet. Als we daarentegen het risico voorliggend laten zijn, kijken we juist heel goed naar het gedrag dat de gedetineerde in detentie heeft laten zien en of we zien dat de risico's afnemen. Daar hebben we andere instrumenten voor dan alleen maar het delict waar iemand ooit voor veroordeeld is geweest.

Er is ook gekeken naar wat het zou betekenen als je bepaalde delicten zou uitsluiten, bijvoorbeeld geweldsmisdrijven en seksuele misdrijven. Dit zou betekenen dat de impact

van de maatregelen in termen van capaciteitswinst ongeveer de helft zou zijn. Dat is dus een forse terugval van wat je eigenlijk zou willen: goed kijken naar de risico's en dan zien welke mensen geschikt of ongeschikt zijn om eerder in aanmerking te komen voor detentiefasering.

De heer **Ellian** (VVD):

Kijk, vooropgesteld: ik weet vrij zeker dat de staatssecretaris en ik hier niet uit gaan komen, in ieder geval niet op het punt van risicogestuurd. Ik geloof daar namelijk niet zo in. Dat raakt natuurlijk ook in algemene zin het punt waar ik al vijfenhalf jaar voor strijd. Ik had me vandaag voorgenomen om geen grote jongens boos te maken, dus laat ik dat een keertje niet doen. Ik spreek van alles en iedereen. Als ik zie wie er op basis van deze redenering nu van AIT naar regulier zijn gebracht, gewoon uit het netwerk van Ridouan Taghi, uit de ebi naar de AIT: dat is allemaal gebaseerd op: "ja, die gedetineerde gedraagt zich kéúrig; goh wat zou er aan de hand zijn?" Ik heb GRIP-rapporten gezien — nu moet iedereen even weggijken, want hoe kan Ellian die gezien hebben? — waarin heel grote risico's staan, maar toch wordt er gezegd dat iemand lichter kan. Dus vergeef me, staatssecretaris, ik geloof er niet in. Dan is categorisch toch veel veiliger voor de samenleving, voor slachtoffers en nabestaanden?

Ik ben ook benieuwd — dat is mijn vraag, voorzitter — wat de staatssecretaris dan zegt tegen een slachtoffer van een ernstig zedendelict. Zegt zij: "Ja, uw veroordeelde komt wat eerder vrij. Ja, die krijgt wat meer vrijheden, want tja, het risico is minder"? Staat de staatssecretaris daar nou echt voor?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Om met dat laatste te beginnen: de slachtofferbelangen worden juist ook meegewogen bij de afweging wanneer iemand wel of niet in aanmerking komt voor detentiefasering. Ten tweede is het belangrijk om te benoemen dat mensen die op de ebi, de AIT en de TA verblijven van detentiefasering zijn uitgesloten. Dat staat ook in het actieplan. We zorgen ervoor dat juist de groep waarvan we weten dat de risico's nog te groot zijn — ik hoop dat de heer Ellian en ik elkaar daar zullen vinden — níét onderdeel gaat uitmaken van de groep in detentiefasering. Waar we wel naar moeten blijven kijken, en daar sta ik ook echt voor, is dat de professionals een oordeel geven, samen met het OM. Op basis van de omstandigheden waarin de gedetineerde zich al die jaren heeft bevonden en het gedrag dat die daarbij heeft laten zien, maken we een risicotaxatie. Dan kijken we heel goed wie er wel of niet voor in aanmerking komt. Op het moment dat je veel te veel gaat kijken naar welk delict er is geweest, vind ik zelfs de keerzijde dat je je zou kunnen blindstaren op mensen die in een andere categorie vallen dan diegenen die eerder in aanmerking zouden kunnen komen. Los van de aantallen — wat dat betreft vind ik het natuurlijk gewoon doodzonde als we het niet zouden doen — vind ik het dus echt heel belangrijk om te blijven kijken naar welke risico's de gedetineerden in die fase met zich meebrengen, zodat we op basis daarvan een goede inschatting kunnen maken.

De **voorzitter**:

U vervolgt.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Dan de vraag over de motie van mevrouw Straatman. Ik ben heel blij dat de Kamer wil meedenken. Er komt nu een groep in beeld waarvan straffen verjaren. Dat is ongelofelijk onwenselijk. Ik bedoel: dat is gewoon straffeloosheid. Dat moeten we echt niet willen in

Nederland. Het is bekeken en binnen de huidige wet- en regelgeving is het moeilijk om elektronische detentie als executiemodaliteit in te zetten, maar we zijn dus in gesprek gegaan met de rechtspraak om te kijken of we daar toch oplossingen voor kunnen vinden. Het is namelijk voor iedereen onwenselijk om dit te laten gebeuren. Zij willen ook alles op alles zetten om te kijken of het mogelijk is om daar toch op een bepaalde manier een vorm aan te geven. Daar ga ik dan weer niet over; dat is dan weer aan de rechter. Ja, ik zou zeggen: ik kom daar zo spoedig mogelijk op terug, omdat het natuurlijk mogelijk moet zijn om die straffen niet te laten verjaren. Het gaat nu nog over kleine aantallen, maar we moeten dat überhaupt zien te voorkomen. We weten dat we het straks over meer mensen hebben.

Dan de vraag van mevrouw Schilder en de heer Eerdmans over de opties in het buitenland. Waarom kan Zweden wel wat volgens Nederland onmogelijk was, namelijk in Estland een aantal plekken bezet houden? Er is gekeken naar de mogelijkheden om detentiecapaciteit in Estland te huren. Uit deze verkenning bleek dat er grote juridische knelpunten waren. Een van de grootste was de Estse grondwet. Die staat niet toe dat de Nederlandse Penitentiare beginselenwet van toepassing wordt verklaard. Op het moment dat je als Nederland geen enkele zeggenschap meer hebt over de gedetineerden die hun straf uitzitten in Estland, bekend dat ook dat het zelfs mogelijk is dat er toetsing van het vonnis aan het Estse recht zou kunnen plaatsvinden. Dat zou tot een aanpassing van de straf kunnen leiden. Met andere woorden, je geeft het echt helemaal uit handen. Dat was een fundamenteel punt. Daarom is besloten niet verder te gaan met de verkenning wat betreft Estland. Ik ben niet bekend met hoe ze dat in Zweden hebben geregeld. Hebben zij een andersoortige penitentiare beginselenwet? Hechten zij hier minder waarde aan? Wij vinden het als Nederland belangrijk om de regie te houden over onze eigen gedetineerden, zodat we de opgelegde straffen ook daadwerkelijk tot uitvoering zien komen.

Ik zet me hier op alle mogelijke manieren voor in. Volgende week ga ik ook weer naar Luxemburg om met de collega's te praten over detentiecapaciteit en alles wat te maken heeft met juridische zaken binnen Europa. Ik zie natuurlijk dat wij echt niet het enige land zijn met ongelofelijk veel problemen op dit vlak. Ik doe alles wat ik kan doen om kennis met elkaar te delen, ideeën uit te wisselen en misschien zelfs gezamenlijk draagvlak te creëren voor een oplossing voor dit soort problemen. Dat doe ik elke dag, maar zeker volgende week even wat intensiever.

Dan de vraag van de heren Struijs, Eerdmans en Sneller. Die ging over het mkb, over voldoende werk. Dat is natuurlijk echt cruciaal, niet alleen voor het voorkomen van recidive. Dat zien we natuurlijk ook. Werkverloven dragen echt bij aan het voorkomen van terugval. Maar hoe zorg je nou dat die werkgevers er zijn en dat het niet zo is dat ze alleen schuursponsjes en deurmatten op volgorde leggen, waarna ze om 17.00 uur of 16.00 uur weer terug naar hun verblijf mogen? De samenwerking met werkgevers is echt van groot belang. Ik ben ook heel blij dat we meteen het gesprek hebben kunnen opstarten met de vorige en inmiddels ook met de huidige voorzitter van MKB-Nederland. Zij zitten ook echt te springen om mensen en willen heel graag dat onze mensen daar aan het werk gaan. We willen er ook alles aan doen om hen bijvoorbeeld op te leiden.

We denken nu aan een congres, aan iets met heel veel ondernemers. We willen ervoor zorgen dat we die populatie, die groep gedetineerden zo neerzetten dat men ziet: deze mensen kunnen echt iets, en anders leren we het ze. We hebben ruim de tijd. We

kunnen ze trainen, we kunnen ze opleidingen geven. We kunnen ze leren lassen of we kunnen ze leren schilderen. Wat is er ook in de samenleving aan arbeidspotentieel nodig waar we juist heel goed op kunnen aansluiten? Die verkenningen zijn inmiddels gestart. Ik houd u daar heel graag van op de hoogte, omdat ik echt geloof dat dit een heel belangrijke beweging is die we moeten maken. Dat is niet alleen omdat ik denk dat het goed is ten aanzien van de re-integratie, maar ook gewoon omdat je bij een zinvolle arbeidsactiviteit zeker als arbeidsmedewerker ziet dat er mensen zijn die stappen zetten in hun re-integratie terwijl ze nog binnen, in detentie, verblijven.

Voorzitter. Dan het geld dat mensen verdienen als ze op enig moment ook weer buiten aan het werk zijn. Hoe kan het dat je een normaal salaris krijgt en dat de kosten worden betaald door de overheid? Voordat een gedetineerde in een bba wordt geplaatst, wordt bepaald welke werkvorm passend is. Afhankelijk daarvan wordt bepaald of een gedetineerde een regulier loon moet krijgen of een vergoeding voor een leer-werkplek. Daar wordt dus eigenlijk al een eerste schifting gemaakt. Op deze manier kan wel op twee manieren gewerkt worden aan de voorbereiding op teruggaan naar de samenleving. Het salaris varieert per werkgever. Het is vaak het minimumloon. Tijdens detentie wordt ook gewerkt aan het in kaart brengen van de schulden, want we zien natuurlijk wel dat veel gedetineerden schulden hebben opgebouwd. Dat is het belangrijkste: het loon wordt gebruikt voor het afbetalen van die schulden, zodat de start buiten ook beter is. De kans op recidive wordt daarmee ook verkleind. Het is niet zo dat gedetineerden een eigen bijdrage betalen voor hun verblijf in detentie. Daar ben ik ook heel eerlijk in.

Dan de vraag over het regionaal plaatsen. Er is gevraagd wanneer ik kom met de uitkomsten van het onderzoek voor regionaal plaatsen. Er wordt bij de uitwerking van de nieuwe detentieconcepten onderzocht in hoeverre het iets oplevert. Ik zou wel denken dat het best wenselijk is om daar heel goed naar te kijken. Dat doen we dus ook. We weten dat dus niet meteen. Waar plek is, wordt de gedetineerde geplaatst, maar ik heb wel het idee dat er creativiteit aangeboord kan worden om te zien of het juist kan helpen om mensen buiten hun regio, in een andere regio te plaatsen. Soms kom je juist helemaal niet uit een steunend netwerk. Ik geloof hier zelf dus ook heel erg in. DJI gelooft hier ook in. Hier wordt naar gekeken. Uw Kamer wordt geïnformeerd over de voortgang bij de uitwerking van de detentieconcepten. Die volgt dus in december.

Mevrouw **Straatman** (CDA):

Ik heb één verduidelijkende vraag. De staatssecretaris zegt dat dit wordt uitgewerkt binnen het kader van deze nieuwe concepten. Zou het dan ook alleen toepasbaar zijn voor die concepten, of zou het ook breder uitgerold kunnen worden mocht het onderzoek positief zijn?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Dan kijken we ook breder.

De heer **Ellian** (VVD):

Dit ging een beetje snel. Het ging over de bba, geld verdienen en hoe we kijken naar het feit dat een gedetineerde geld verdient. De gedetineerde ondergaat immers een straf. Volgens mij eindigde de staatssecretaris — ik hoop dat ik het goed hoorde — met: ik zie er niets in dat zij bijdragen aan ... Dat zei ze toch? Alles best met re-integratie, maar laten we eerlijk zijn: tijdens je gevangenisstraf mag je dan naar buiten. De essentie van

een gevangenisstraf is dat het de bedoeling is dat je continu binnen zit, maar oké. Als je voor een normaal bedrag in de buitenwereld werkt en je op die manier je straf mag ondergaan, waarom is het dan raar om te zeggen: een deel van wat jij verdient, houden wij in beheer en dat wordt gebruikt voor de schade die je de samenleving hebt toegebracht, onder andere door deze straf? Dat is toch geen gekke gedachte?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ik realiseerde me dat wat ik zei een klein beetje uitlokking was. Het gaat niet zozeer om de kosten voor het verblijf als wel om het loon dat iemand moet krijgen op het moment dat die aan het werk is. Daar zijn ook Europese uitspraken over. De vraag is even tot hoever je daarin kunt gaan. Ik wil niet zeggen dat het anders gaat lijken op uitbuiting; dat zijn namelijk mijn eigen woorden. Maar er is gekeken naar wat acceptabel is en naar wat je iemand wel of niet moet geven voor arbeid die hij of zij verricht. Ik doe graag de toezegging aan de heer Ellian om dit nader uit te zoeken. Dan kom ik er in de volgende voortgangsbrief op terug hoe het precies werkt met de salarisuitbetaling voor gedetineerden op het moment dat ze naar de bba gaan en hoe we de verschillende modaliteiten, dus wel of niet minimumloon of bijvoorbeeld een leer-werkplek, organiseren.

De **voorzitter**:

Genoteerd. U kunt vervolgen. O nee, excuus. De heer Struijs.

De heer **Struijs** (50PLUS):

Ik heb hier even een vervolgvraag over. Wil de staatssecretaris ook in haar verkenning meenemen dat er nogal veel civiele procedures bij slachtoffers lopen? Die krijgen dan ook geld toegekend voor wat de dader ze heeft aangedaan. Vaak worden ze niet gecompenseerd, maar op het moment dat daders geld gaan verdienen, kan dat misschien weer naar het slachtoffer. Wil de staatssecretaris meenemen of daar mogelijkheden toe zijn?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ja, dat klopt. Dat doen we al, maar ik kan dat ook wel even meenemen in de beantwoording van deze vraag, om zo ook richting slachtoffers en nabestaanden even heel duidelijk te zijn over hoe dat werkt.

De **voorzitter**:

U vervolgt.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

De vraag van mevrouw Schilder ging over de signalen dat ketenpartners en het OM eigenlijk al lagere straffen opleggen omdat die toch niet ingevoerd kunnen worden. Of staat hier "langere"? Nee, het gaat om lagere straffen. Er staat net even een "n" te veel op mijn papier. Ik dacht al: dat is helemaal een andere beweging. Ik herken die signalen niet. Ik heb gisteren ook nog een breed ketenberaad gehad, waarin we het weer gehad hebben over de brede strafrechtketen, maar zeker ook over de uitvoering en de problemen daarbij. Daar heb ik het ook niet vernomen. Het is niet zo dat men echt al anticipeert. Dat kun je natuurlijk nooit helemaal op die manier hardmaken, maar ik herken het niet. Ze vorderen straffen; de rechtspraak legt straffen op. Ik laat het ook heel graag bij hen. Ze zijn gewoon heel erg afhankelijk van welke persoon en welke individuele omstandigheden ze voor zich hebben. Ik herken wel de vraag wie nou

precies in de strafrechtketen thuishoren. Ik kom daar dadelijk ook nog iets uitgebreider op terug. We zien veel verwarde en veel verslaafde mensen. Is de strafrechtketen, is de gevangenis, voor hen bedoeld? Ik weet niet of dat onderdeel uitmaakt van hoe het Openbaar Ministerie en de rechtspraak naar een straf kijken die gedetineerden wordt opgelegd, maar zij kijken heel erg specifiek naar de individuele casus die voor hen ligt en dan wordt er een afweging gemaakt.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Ik hoor wat de staatssecretaris zegt, maar ik zie dat we zelf al aan het kijken zijn naar alternatieven voor korte gevangenisstraffen. De rechter legt de straf op en vervolgens zijn we zelf aan het kijken wat we daar nou eigenlijk mee gaan doen; moeten die mensen zich wel melden, want we hebben eigenlijk geen plek? Ik kan me dus best voorstellen dat het OM en de rechters zelf al gaan denken dat het toch geen nut heeft wat ze aan het doen zijn. Ik wil de staatssecretaris dus vragen of ze bereid is om dat te onderzoeken.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ik voer die gesprekken. Ik denk dus dat een onderzoek in die zin inderdaad niet zo veel uitvoert, omdat ik ook hoor dat ze zeggen dat ze er niet op anticiperen. Ze kijken alleen naar welke mensen ze nou precies voor zich hebben. Ik denk dat het belangrijkste is dat ik daar niet over ga. Ik hoef dat niet uit te leggen, want mevrouw Schilder is volgens mij zelf ook jurist. Het is ook heel belangrijk om het daar te laten waar de besluiten over strafopleggingen of vervolgingen worden genomen. Ik zie wel dat er grote groepen in het detentiewezen verblijven die, zoals ik net zei, verward of verslaafd zijn en van wie je je af kunt vragen of zij de mensen zijn die we binnen het strafrecht moeten plaatsen en of dat altijd even passend is. Ik denk dat ik dan de rechtspraak en het OM ook naast mij vind.

De heer **Struijs** (50PLUS):

Dan doe ik toch even een beroep op uw signalerende functie. Ook ik krijg namelijk van mensen in de p.i. te horen dat ze een probleem aan het oplossen zijn dat ergens anders thuishoort. We zien dus heel concreet het volgende. Achmed is zwaar verslaafd. Ze kunnen hem niet slijten aan de ggz of aan een verslavingsinstituut. Nou, dan pleegt Achmed een paar winkeldiefstallen en dan gooien ze hem maar in de gevangenis. Ik zeg het heel plat, maar abstraherend gesproken zeggen de mensen die in de gevangenis werken: jongens, wij zijn een probleem aan het oplossen dat hier niet thuishoort. Is de staatssecretaris bereid deze signalerende functie op zich te nemen en het ook te adresseren waar het thuishoort? Het is namelijk wel een groot probleem, volgens mij.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Zeker. Dat is echt een heel groot probleem. Ik zie dat zelf ook. Ik zag dat ook binnen de tbs. Je ziet echt dat er mensen in de strafrechtketen belanden van wie we weten dat we eigenlijk op een andere manier met ze om zouden moeten willen gaan. Daarom geloof ik ook zo in dit actieplan. We kijken namelijk niet alleen naar het bijbouwen van gevangenis. Dan zouden we namelijk juist op precies dezelfde manier blijven omgaan met een groep mensen die iets heel anders nodig heeft. Het gaat onze medewerkers anders ook helemaal niet helpen om een betere dag te hebben door de zorg voor deze mensen, omdat het juist niet is waar zij naar gesolliciteerd hebben. Ik wil dit dus zeker adresseren. We doen dit ook al in de werkagenda verwarde personen; zo noem ik het maar even. Daarop werken we samen met BZK en de ggz. De komende

periode komen we met nieuwe informatie over hoe we dat handen en voeten gaan geven. Wat ik zelf zie, is dat het gaat helpen dat we de nieuwe Wet versterking regie volkshuisvesting hebben. Daarbinnen worden gemeenten geacht om ook te bouwen voor mensen die nog zorg nodig hebben op het moment dat ze die niet meer krijgen binnen bijvoorbeeld een gevangenis of tbs-kliniek. Dat is naast ggz dus ook forensische zorg. Daar ben ik zelf heel hoopvol over, omdat je dan met een gemeente het gesprek kan aangaan om zo'n voorziening te organiseren voor mensen die in hun gemeente wonen, daar heel veel overlast veroorzaken en als we niet oppassen steeds weer terugkeren in het strafrechtstelsel, waar ze uiteindelijk niet thuishoren. De druk op de forensische zorg is natuurlijk ook enorm. Er zijn gewoon te weinig bedden. Het is heel moeilijk om grotere voorzieningen te bouwen, omdat je met veel procedures en omwonenden te maken hebt. Ik denk wel dat we inmiddels als samenleving zien dat het idee dat iedereen een passende plek in de wijk kan krijgen en dat het dan vanzelf goed gaat, een ideaalbeeld is dat niet zo uitpakt. We moeten dan ook op een andere manier kijken hoe we de juiste plekken voor deze mensen kunnen organiseren. Ik ben heel blij dat er binnen de nieuwe wet ook ruimte is voor de forensische cliënten, zodat we ook daarover daadwerkelijk met de gemeenten in gesprek kunnen.

De voorzitter:

U vervolgt. Nee, u vervolgt niet. Mevrouw Abdi wil u namelijk nog een vraag stellen.

Mevrouw Abdi (PRO):

Dit was ook de kern van mijn betoog. Ik hoor optimisme van de staatssecretaris. Ik moet eerlijk zeggen dat ik niet zo optimistisch ben. Dit speelt namelijk al vijftien jaar. Er lopen inderdaad heel veel plannen. We hebben het vaker hierover gehad. De kern is uiteindelijk dat er mensen instromen die daar niet horen en dat mensen niet kunnen uitstromen naar plekken waar ze wel horen te zitten, omdat ze gezien worden als te complex. Je moet bij wijze van spreken meerdere delicten plegen. Dan pas kom je in zo'n isd-maatregel, waar te weinig zorg is, waar te weinig personeel is, waar het verschilt. Er is geen concrete behandelvisie voor hoe dat eruitziet. Mensen kunnen niet uitstromen omdat ze dan gezien worden als een te hoog risico en gemeentes kunnen dat niet aan. Ik ben ook optimistisch, maar dan over hele andere dingen, niet hierover. Wat gaat de staatssecretaris doen als ze gesprekken voert met gemeentes? Ik ken heel veel gemeentes die dit graag willen. Er zijn enorme problemen en gemeentes willen die mensen heel graag helpen, maar we kunnen niet alleen maar dingen van gemeentes vragen. Wat gaan wij concreet brengen richting gemeentes om concrete plannen neer te leggen voor deze doelgroep, die niet alleen een enorme last is voor zichzelf en de omgeving, maar ook drukt op de gevangenis capaciteit? Het eigenaarschap op dit dossier ontbreekt tot nu toe namelijk.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Ik begrijp deze hartenkreet meteen. De reden dat ik er nog wel in geloof, is omdat er geen alternatieven zijn. We kunnen wel blijven denken dat het niet gaat lukken omdat we het nu nog niet zien, maar we zullen gewoon in stapjes toe moeten werken naar oplossingen. Ik ben blij met de nieuwe Wet versterking regie volkshuisvesting, omdat er mogelijkheden ontstaan voor de gemeenten. Ik ben ook positief over de gesprekken die met gemeenten gevoerd worden, maar af en toe ook wel een beetje verdrietig van de ruimte die zij voelen om bijvoorbeeld zo'n forensische zorgvoorziening uit de grond te stampen. Ik begrijp ook dat het maatschappelijk iets met zich meebrengt. We zijn op alle mogelijke manieren aan het kijken hoe we dit een stap vooruit kunnen brengen. De regie

erop is er wel degelijk. Vanuit de werkagenda kijken we of het bijvoorbeeld mogelijk is om te kijken naar financieringsvormen. Nu heb je de driehoek met de NZa, die de financiering voor de forensische zorg organiseert. Is dat op lange termijn nog houdbaar? Is dat wenselijk? Moeten we daar op een andere manier naar kijken? Ik geloof echt wel dat dit kansen biedt. Ik zie dat we op de goede weg zijn. Dit is niet iets waar ik in december allerlei fantastische en lovende verhalen over heb. Deze situatie is in jaren zo gegroeid. Het is niet van gisteren op vandaag ontstaan en ik kan het dus ook niet van vandaag op morgen veranderen. Zie ik licht aan het einde van de tunnel? Jazeker. Er is namelijk ook een periode geweest waarin we in onze samenleving plek hadden voor mensen die dit gedrag vertoonden. Ik denk dat het belangrijk is dat we daar weer naartoe bewegen. Dat kost tijd en veel energie, vooral van gemeenten. Ik zal er alles aan doen om daaraan bij te dragen, bijvoorbeeld in de financiering.

Mevrouw **Abdi** (PRO):

Dank aan de staatssecretaris. Om het preciezer te maken: als ik kijk naar dit actieplan, zie ik wel dat er wat dingen in staan, maar het is niet tastbaar genoeg. Mijn vraag is heel tastbaar, heel concreet. We gaan met gemeentes praten omdat we locaties nodig hebben. Gemeentes worstelen met het plaatsen van deze mensen, maar hebben niet de financiering of het is te complex. Wat bieden wij gemeentes concreet aan om deze mensen te kunnen plaatsen?

Dan een vervolgvraag. Ik vroeg niet voor niks expliciet of de isd-maatregel wel van deze tijd is, als we mensen alleen maar tijdelijk opsluiten, er geen zorg is en ze weer uitstromen. Binnen een jaar plegen ze weer een delict en komen ze weer terug. Het blijft een ronddraaiend circus met mensen. Hoe concreet kunnen we dit maken? Kan de staatssecretaris toezeggen dat ze in de volgende voortgangsbrief concreter terugkomt op dit specifieke punt?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ja, dat ga ik doen. In het actieplan staan namelijk een aantal dingen. Wij willen graag een toename van het aantal artikelplaatsingen. Dat betekent dat je voor mensen die blijkbaar nog forensische zorg nodig hebben binnen detentie een passendere plek moet vinden dan in een cel, waar ze voornamelijk overlast veroorzaken en de boel op stelten zetten, terwijl je je mensen echt anders zou kunnen inzetten. We zien ook dat de isd-maatregel soms herhaling op herhaling is. We zetten mensen die eigenlijk hartstikke verslaafd zijn achter slot en grendel. Daar moet ook iets anders mee gebeuren. Dit maakt onderdeel uit van het actieplan. Daar kom ik dus in de voortgangsbrief op terug. Ik zie ook dat er heus wel kansen zijn om dit te verbeteren, maar dat gaat niet vanzelf. We zullen daar dus allemaal ons best voor moeten doen.

De **voorzitter**:

Dan kunt u verdergaan.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ik ben bij het kopje medewerkers. Daar zijn veel vragen over gesteld omdat er zorgen zijn. Dat begrijp ik. Ik heb de brief van de FNV zelf ook gelezen. Die gaat over de beoordeling van wat we de "salarisboom" of "salarissystematiek" noemen. Ik heb toegezegd te onderzoeken of een eigen cao interessant is voor medewerkers van DJI, of dat we breder moeten kijken naar bijvoorbeeld de functiewaardering in de overleggen die nu binnen de CAO Rijk plaatsvinden. We zien dat in de opeenstapeling van

verantwoordelijkheden die DJI-medewerkers hebben gekregen doordat het een zwaardere populatie is en er verschillende regimes zijn. In de brief van de FNV staat dat het over 22 verschillende regimes gaat en dat we van alle piw'ers ongeveer hetzelfde vragen; is dat reëel? Daar is natuurlijk heel goed naar gekeken door DJI. Tegelijkertijd voel ik zelf ook dat dit nog niet voldoende is; ik voel dat uw Kamer dat deelt. Hier wil ik heel graag op terugkomen. Ik wil graag een gesprek met de minister van Binnenlandse Zaken hierover voeren, omdat ik zie dat de best mogelijke manier om dit te regelen in de functiewaardering is binnen die brede cao, die nu dus wordt afgesproken. Je ziet dat de executieve functies daarin meer aandacht zouden moeten krijgen dan ze nu krijgen. We moeten echt niet willen dat ik vooruit ga lopen op de concrete getallen over wat dat zou betekenen in het salaris. Dit zijn onderhandelingen waar het op het scherpst van de snede gaat. In woord is er vaak veel aandacht voor de executieven, maar in de uitvoering veel te weinig. Daar wil ik heel graag het gesprek over aangaan met mijn collega, die de onderhandelingen ook doet namens Binnenlandse Zaken. Dat kan ik hier toezeggen.

De voorzitter:

Dit is uw derde en laatste interruptie, mevrouw Abdi.

Mevrouw Abdi (PRO):

Dat wordt gelukkig opgevolgd, ga ik even gemakshalve van uit. Ik dank allereerst de staatssecretaris dat ze het gesprek aangaat met de minister van BZK over de cao. Maar het is natuurlijk breder; ik denk dat iedereen hier dat voelt. Het gaat ook om hun veiligheid. Ik heb eerder een motie aangehouden over PTSS. Op de vraag of we iets concreets kunnen doen, krijg ik ook een heel ambtelijk antwoord terug: dat wordt er al in verwerkt. Dat herken ik niet en dat herkennen de mensen die daar werken ook niet. Het gaat over de werkomstandigheden en de werkdruk, maar het gaat inderdaad ook over het salaris en over hoe je mensen gaat werven. Mijn vraag is: kan de staatssecretaris toezeggen dat ze in dat gesprek concreet kijkt wat we aan die piw'er kunnen bieden en welke dingen we hebben toegezegd die niet reëel zijn? Er wordt bijvoorbeeld van uitgegaan dat mensen langer moeten doorwerken, om maar iets te noemen. Mensen krijgen door rare roosterindelingen niet altijd de toeslagen waar ze misschien wel recht op hebben. Ik kan zo een hele trits noemen. De rest eromheen, de casemanagers, de directeuren, is allemaal in salarisschalen omhooggegaan. Is dat eerlijk in dat systeem? Ik vind dat dat heel expliciet op tafel moet liggen. Wat mij betreft moet dat anders.

Staatssecretaris Van Bruggen:

De oproep van de FNV is heel terecht en heel gericht op de functie van piw'er. Je ziet dat de opeenstapeling van al die verschillende taken inhoudelijk juist bij die groep terecht is gekomen. Dat is een enorme groep medewerkers binnen DJI, die we elke dag in het heetst van de strijd neerzetten. Mijn zoektocht is wel even wat mevrouw Abdi precies bedoelt met het gesprek aangaan op al die verschillende details. Ik heb de brief en uw inbreng tijdens dit debat om met de minister te bespreken in het bredere verhaal van de CAO Rijk. Je wilt natuurlijk dat er structureel anders wordt gekeken naar hoe deze executieven dagelijks hun werk doen. Dat is mijn opgave. De vraag of dat op verschillende lokale niveaus met overuren anders uitpakt, vind ik echt veel te specifiek om op in te gaan. Ik denk dat we de verantwoordelijkheid ook bij DJI moeten laten. In die zin is DJI een zeer volwassen organisatie. Er werken niet voor niets elke dag 17.000 medewerkers en gemiddeld dertien jaar lang. Ze gaan niet weg. Uiteindelijk gaat het bij de eerste drie redenen van vertrek niet om het salaris, maar echt om andere dingen

waaraan we veel en veel meer te doen hebben. Ik vind zelf salaris een belangrijke, want waardering zit óók in salaris. Dan moet je goed kijken naar hoe we die beloning tot nu toe hebben gedaan. Je kunt dan kijken naar forensische scherpste en allerlei opleidingen die we aanbieden. Dat doen we overigens echt met alle liefde en ik hoop dat er voldoende tijd is voor medewerkers om dat soort opleidingen te volgen. Maar dit heel specifieke punt neem ik mee naar de minister van BZK, om juist in die onderhandelingen mee te nemen.

Ik wil daar aanvullend even iets over zeggen. Het vierkant van de middelen die beschikbaar zijn voor het salaris van DJI-personeel wordt niet ineens groter. Dat moet je uitonderhandelen aan de cao-tafel. Het gaat mij er juist om dat we dat moeten doen.

De voorzitter:

Excuses, staatssecretaris. Ik vraag heel even aan het publiek om zich te onthouden van commentaar. Dank u wel. Maakt u uw beantwoording af. Dan geef ik het woord aan de heer Ellian voor een vraag.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Voorzitter, dit was mijn beantwoording op dit punt.

De voorzitter:

Dan geef ik daarna het woord aan de heer Ellian voor zijn laatste interruptie.

De heer Ellian (VVD):

Hoewel we goed in de tijd zitten, zeker voor ons doen. Het ging mij juist om het volgende. Ik heb in mijn bijdrage juist genoemd dat de brief van de FNV — wanneer hoor je trouwens een VVD'er die opkomt voor de FNV? — niet gaat over geld, maar over waardering. Ik begon mijn bijdrage daarmee. Zij voelen zich niet gewaardeerd. Dat is iets wat al jaren aan de orde is. Als je dat functieprofiel leest, snap ik dat. Daar staat aan de ene kant "er zijn allerlei verantwoordelijkheden bij gekomen in uw werk", maar ook "op zich is uw werk formeel gezien gelijk gebleven". In een vorig debat heb ik gezegd dat het best pijnlijk is als je onder deze omstandigheden in een p.i. werkt en je functie eigenlijk wordt vergeleken met iemand die bij de Belastingdienst of bij het UWV achter een bureau zit. Met alle respect voor die mensen, maar dat zijn onvergeloofbare functies. Waardering heeft dus te maken met hoe je de functie invult. Het zijn juist de stafmensen die de afgelopen jaren altijd andere functiewaarderingen hebben gekregen, niet de mensen op de vloer. Dat begrijp ik eerlijk gezegd niet goed. Wil de staatssecretaris hiernaar kijken? Daar is de minister van BZK niet voor nodig; het gaat erom wat de staatssecretaris vindt van de functie van piw'er. Wordt die juist ingevuld, met de juiste verantwoordelijkheden en de juiste zwaarte?

Staatssecretaris Van Bruggen:

Die toets is natuurlijk onafhankelijk gedaan. Die taken zijn dus passend bij de functie die nu voor piw'er in schaal 6 is opgeschreven. In feite zou de zaak daarmee voor mij afgedaan kunnen zijn. Dat vind ik ook recht doen aan wat DJI als werkgever te doen heeft. Tegelijkertijd hoor ik ook uw oproep. Men voelt zich nog onvoldoende gewaardeerd. Dat heeft verschillende redenen, bijvoorbeeld dat er een ongelofelijke druk op de capaciteit ligt, het salaris, of wat we lezen in de brief van de FNV. De plek waar ik dat kan doen, waar ik het juist kan hebben over de taken die allebei bij de piw'er terecht zijn gekomen ... Ik vind het niet reëel om te zeggen: daar moet ongelofelijk veel

van af. Want wie gaat het dan doen? Maar laten we dan de beloning in lijn brengen met wat wij van deze mensen vragen. Dat kan ik hier niet even op een — wat is het? — donderdagmiddag met u besluiten. Dat is echt een gesprek binnen de brede cao waard. We hebben natuurlijk onderzocht of een eigen cao interessanter is. Dat lijkt mij niet. Daar heb ik natuurlijk ook goede redenen voor. Je ziet juist dat we binnen de onderhandelingen veel meer een vuist kunnen maken als het gaat over de functiewaardering, omdat we binnen de CAO Rijk zitten. Ik neem dit dus mee. Weet dat ik dit heel serieus neem. Tegelijkertijd is dit juist de plek, aan de tafel van de cao-onderhandelingen die de minister van Binnenlandse Zaken doet, om dit in te brengen.

De heer **Struijs** (50PLUS):

Ik ben toch zo arrogant om u een goede raad mee te geven. Er is wel degelijk een hoop mogelijk op de korte termijn, bijvoorbeeld als u binnen het functiehuis extra tredes toelaat voor de functieverzwaring. Dat is een korte klap. De lange klap is dat het functiehuis moet worden herbouwd. Dat laat ik met veel vertrouwen over aan de collega's van de vakbond. Ook uw ambtelijke staf heeft daar ervaring mee binnen de politie. Er is dus wel het een en ander mogelijk. Neem dat mee in uw verkenning. Ik hoor daar op termijn graag meer over.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Omdat de medewerkers een van de actielijnen zijn in het actieplan, zal ik hier zeker in december op terugkomen. Veel dank aan de heer Struijs voor dit idee. We weten dit, maar we weten ook dat het altijd geld kost als je een trede toevoegt. Welke middelen zijn daarvoor beschikbaar? Waar moeten we het vandaan halen? Die onderhandelingen maken natuurlijk ook ontzettend veel uit. Maar heel veel dank hiervoor. Ik neem dit mee in de voortgangsrapportage in december.

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Ik hoorde de collega's aan en ik schaar me achter de collega's. Eigenlijk iedereen zegt hetzelfde. Als de staatssecretaris nog geld zoekt, zou ik eens beginnen met te kijken naar het afpakken van seksspeeltjes en dat soort dingen. Misschien is er dan iets over voor de mensen die hard aan het werk zijn.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Volgens mij kom ik daar dadelijk nog op terug bij het kopje vrouwendetentie, maar die speeltjes delen we niet gratis uit; laat ik dat alvast vooropstellen.

De **voorzitter**:

U kunt vervolgen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ik vervolg. Mevrouw Abdi had het over de twee ernstige cyberaanvallen die we gehad hebben binnen DJI en over de zorgen na de hack van februari dit jaar en de zomer van '25. Zij vroeg: zijn er passende maatregelen getroffen en hebben die daadwerkelijk effect? In overleg met de interne en externe experts van het NCSC, het Nationaal Cyber Security Centrum, en het ministerie van Justitie, zijn de monitoring en de detectie op de systemen structureel versterkt. Vanwege veiligheidsredenen kan ik niet ingaan op de aard van de maatregelen, maar we zien wel dat dit effect heeft. Ik heb het nu natuurlijk over februari en de zomer van '25. De monitoring en detectie van de systemen zijn door een extern onderzoeksbureau getoetst, onderzocht. We hebben ze laten aanvallen, om

het maar even zo te zeggen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden waaruit blijkt dat daar nu makkelijker in doorgedrongen kan worden. De Justitiële ICT Organisatie houdt nog steeds, samen met DJI en partijen uit de keten, nauwlettend in de gaten of de hacks gevolgen hebben of dat er nog aanvullende veiligheidsmaatregelen getroffen moeten worden. We zijn juist heel kritisch op onszelf geworden. We zien namelijk dat het hoogrisico is op het moment dat dit gebeurt. Beide hacks hebben geen gevolgen had op de bereikbaarheid en de werking van enkelbanden, wil ik daar wel even bij zeggen. Dat ziet op een heel ander systeem. De veiligheid van het systeem wordt juist ook nauwlettend in de gaten gehouden.

DJI doet er alles aan om de ICT-veiligheid op orde te houden door middel van actieve monitoring. Als er sprake is van een hack, zal ik daar natuurlijk meteen mee naar de Kamer komen. Maar laten we alsjeblieft hopen dat we het systeem nu zo goed ingericht hebben dat dat niet meer mogelijk is. We dagen onszelf dus ook uit door dat af en toe goed te testen.

Dan over de p.i. in Zaanstad: is het mogelijk om Zaanstad veiliger te maken? We zien de contrabande en bedreiging van het personeel. Het rapport daarover dat ik heb gekregen — veel dank daarvoor — ga ik lezen. Het is volgens mij een afstudeeropdracht uit 2022 van een SJD-student bij de nationale politie. Ik denk dat het heel erg zorgwekkend is dat het vier jaar na dato nog actueel is in de ogen van de heer Ellian. Ik ga dat dus zeker lezen.

Ik heb in de brief gezet dat we doorgaan met de "taskforce Contrabande", zoals we die nu noemen; eerst was het: p.i. schoonvegen. De taskforce ziet ook op de PI Zaanstad. We willen meer inzicht hebben in de contrabande, ook daar. We hebben de maatregelen aangescherpt. Zo wordt de gebouwelijke situatie van de aangesloten inrichtingen geoptimaliseerd door middel van passende technologische en innovatieve maatregelen. Ook gaat de DJI een nieuwe versie van de campagne over penitentiaire scherpste neerzetten, waardoor collega's er eerder en beter bij betrokken zijn. Dit is een soort hernieuwde bewustwording van de risico's. Het voorkomen van binnensmokkelen van contrabande en alle andere veiligheidskwesties blijven topprioriteit. Ik vind het ook heel zorgelijk dat het nog steeds zo'n groot onderdeel is. Ik ben ook heel blij dat ik in de brief heb kunnen zeggen dat wij wat betreft VCHD met bodyscanners willen werken. We zoeken daar binnen de wetgeving natuurlijk nog mogelijkheden voor om dat zo snel mogelijk te organiseren. Dat willen we niet alleen omdat het minder indringend is voor gedetineerden die binnenkomen, maar ook omdat het kan bijdragen aan het voorkomen van contrabande. Ik ben er zelf ook even doorheen gegaan. Ik weet niet of u dat weleens gedaan heeft. Werkelijk alles wat lichaamsvreemd is, of hoe dat dan ook heet, wordt zichtbaar.

Ten aanzien van de bedreiging en de corruptie van personeel kan ik zeggen dat wanneer dergelijke incidenten zich voordoen, de DJI altijd passende maatregelen neemt. Juist ook in de training van de medewerkers staan we hier extra bij stil. Ik vind ook dat we heel veel vragen van medewerkers wat betreft de druk die gedetineerden bij hen kunnen neerleggen. We hebben ze daarin daadwerkelijk iets aan te bieden, om hun werk zo veilig mogelijk te houden.

Voorzitter. Dan was er een vraag van de heer Sneller over de audit naar het visueel toezicht. Vanwege de zorgen van de NOvA over het borgen van de vertrouwelijkheid bij

de uitvoering van het visueel toezicht, heeft de DJI opdracht gegeven tot externe en interne audits. In de regel is het uitvoeren van een audit van een nieuwe maatregel complex. Dit geldt temeer nu de audits plaats zullen vinden op meerdere zeer beveiligde locaties met hoogrisicogedetineerden en het systeem technisch complex van aard is. Om die reden neemt het proces iets meer tijd in beslag, meer dan de DJI voorafgaand had ingeschat. De ADR is nu wel gestart met het vooronderzoek. Er heeft een schouw plaatsgevonden van de spreekruimtes en van het systeem van het visueel toezicht in de EBI. De resultaten van dat vooronderzoek zijn nodig om een plan van aanpak te maken voor de audit. Die verwachten we begin oktober. Dat is dus een week of twee. Het belang hiervan heeft de DJI ook meermaals benadrukt bij de ADR en de DJI heeft hen verzocht hier tempo mee te maken. De ADR is onafhankelijk. Die zullen we dus ook de tijd en de ruimte moeten geven. De dienst gaat over zijn eigen onderzoek. Maar we zitten hier bovenop. Het is niet zo dat als we een plan van aanpak hebben, waarover ik natuurlijk even op heb doorgevraagd, we dan nog eens goed gaan kijken wat er precies geaudit moet worden. Er moet echt wel heel concreet in staan welke resultaten het al dan niet moet opleveren. Om het vertrouwen van de advocatuur in de uitvoering van het visueel toezicht te herstellen, hoop ik met de DJI en uw Kamer heel snel op resultaten.

Dan was er een vraag van mevrouw Straatman over de zittingszaal van de PI Vught, om maar even in Vught te blijven. Hoe kijkt u naar de inzet van de zittingszaal? Hierover hebben wij in een voorgaand debat met elkaar van gedachten gewisseld. Het idee van mevrouw Straatman om te kijken of er andere zittingen mogelijk zijn binnen de zittingszaal van Vught, is natuurlijk een hele interessante, want er zitten zeker andere gedetineerden op de locatie van de PI Vught. Volgens mij staat er voor de vaste Kamercommissie een werkbezoek aan Vught gepland. Vught is echt een box-in-box, zoals we dat noemen. Juist bij de EBI-omgeving, waar ook de rechtbank onderdeel van uitmaakt, is er gewoon exact weer zo'n procedure die je hebt als je alleen al aan de buitenste schil toekomt. Het is niet per se eenvoudiger. Ik weet wel dat de rechtspraak er alles aan doet om juist die plek ook te gebruiken, om de vervoersbewegingen, waar niet alleen gedetineerden, maar zeker ook omwonenden last van kunnen hebben, echt tot een minimum te laten dalen. We leren er veel van ten aanzien van Vlissingen, zeg ik heel eerlijk, omdat daar natuurlijk ook meer gedetineerden bij de zitting kunnen zijn. Hier kunnen maar maximaal drie verdachten of veroordeelden in de zaal zijn. Tegelijkertijd laat ik het, zoals ik al zei, heel graag aan de rechtspraak of aan degene die plant wanneer niet zozeer een zitting, maar een vervoersbeweging plaatsvindt — dat is misschien wel DV&O — om in te schatten wanneer de zittingszaal van de PI Vught geschikt zou kunnen zijn.

Mevrouw **Straatman** (CDA):

We hebben het hier inderdaad eerder over gehad. Toen zei de minister dat de Raad voor de rechtspraak er alles aan doet om de zittingszaal zo goed mogelijk te gebruiken. Ik begrijp dat het inderdaad een box in een box is. Ik ben ook eerder in Vught geweest. Tegelijkertijd denk ik dat het, gezien de doorlooptijden, niet uit te leggen is dat we daar een zittingszaal hebben. Die zaal is nu volgens mij maar elf keer gebruikt; dat is heel weinig. Wordt die zaal al gebruikt voor kleinere criminaliteit, voor mensen die toch al in Vught zitten en die nog wachten op de behandeling van hun rechtszaak, of gebeurt dat nog niet? Wordt nu onderzocht hoe dat kan?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Nog niet. Zoals ik heb aangegeven, ook in de vorige beantwoording, in het andere debat

dat we hierover met elkaar voerden, voer ik dat gesprek met de rechtspraak. Volgens mij is het heel logisch dat mensen met een lager beveiligingsregime die naar een zitting moeten, in die zaal terechtkunnen; dat is prima.

De heer **Ellian** (VVD):

Ik heb eigenlijk geen interrupties meer, maar we zitten goed in de tijd, dus zou een korte interruptie nog kunnen voor degenen die door hun interrupties heen zijn?

De **voorzitter**:

Dat denk ik wel. Dan krijgen we er allemaal één bij.

De heer **Ellian** (VVD):

Dat waardeer ik. Op zich is dit niet mijn punt, dus dan is het een beetje gek om erover te beginnen, maar ik wil wel markeren dat ik het volstrekt oneens ben met alles wat er nu gezegd wordt. Ik heb namelijk vijf jaar lang geknokt voor extra geld voor bepaalde maatregelen die ik hier niet in het openbaar kan noemen, extra wetgeving en van alles en nog wat, om Vught dé plek te houden waar het maximale gedaan wordt om die gasten niet te laten uitbreken en vooral ook om andere problemen tegen te gaan. En nu hoor ik dat we daar zittingen gaan organiseren. De hele bedoeling was: minder vervoersbewegingen. Het entreegebouw wordt mogelijk verplaatst. Dat is openbare informatie. Laten we dit alsjeblieft niet doen. Het was een hele strijd om tot hier te komen. Gedetineerden vinden het geen lolletje om in Vught te zitten en dat moeten we vooral zo houden, want dát was de hele essentie: ze moeten het regime daar vrezen. Ik vind het echt heel onverstandig om daar nu allerlei mensen zittingen te laten houden.

De **voorzitter**:

Wat is uw vraag?

De heer **Ellian** (VVD):

Of de staatssecretaris dit alsjeblieft met mij eens is.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ik heb verschillende invalshoeken. Ik zie dat de strafrechtketen hartstikke verstopt zit en dat wachten op een zitting ongelofelijk lang duurt. Natuurlijk hebben we het eerst over de bedoelde doelgroep, die in de rechtbank in Vught plaats zou moeten nemen. Ik kijk even naar mevrouw Straatman; zij knikt. Het is dus niet zo dat we denken: elke gedetineerde die op zitting moet komen, kan wel in die zaal terecht. Het is ook niet eenvoudig om te zeggen: we gaan alle AIT-gedetineerden even naar de ebi verplaatsen om daar een zitting te houden. Maar misschien is er wel een schil van mensen die we nu toch te vaak naar een andere zaal laten gaan, terwijl ze prima in de ebi terecht zouden kunnen voor hun zitting, waardoor we een kortere vervoersbeweging hebben en de risico's dus ook echt laten afnemen. Dat is dus de groep waar ik in eerste instantie naar kijk, zeg ik ter geruststelling van de heer Ellian.

De **voorzitter**:

Ja, hij lijkt gerustgesteld, dus u kunt uw beantwoording vervolgen.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Dan de vraag van het CDA over de preventieve detentie. Criminele professionals lenen zich niet altijd voor resocialisatie, maar wat dan? Kan er iets met preventieve detentie?

Wat gaat de staatssecretaris doen, anders dan alleen de wetsevaluatie afwachten? Ik heb het WODC gevraagd om in de lopende wetsevaluatie van de Wet langdurig toezicht, die medio 2027 verschijnt, nadrukkelijk te kijken of een zwaardere stok achter de deur nodig is. Op basis daarvan beoordeel ik dan ook of een wetswijziging passend is. Ik vind ook dat we heel goed moeten kijken wat een passend middel is als iemands detentie erop zit en de risico's nog zo groot zijn. Ik wil ervoor waken dat we lijstjes bijhouden met mensen die ooit in detentie hebben gezeten en dat we hen vervolgens voor de rest van hun leven blijven volgen. Dat is ook helemaal niet de bedoeling die mevrouw Straatman hier uitspreekt, maar ik heb dus heel expliciet aan het WODC gevraagd: kijk nou ook eens naar de mensen die niet geschikt zijn of zich niet lenen voor resocialisatie, waar we maatschappelijk nog te grote zorgen over hebben.

Voorzitter. Dan een vraag van mevrouw Faber die ik toch maar even ga beantwoorden: hoeveel personen hebben hun elektronische monitoring doorgeknipt? Ik denk dat dat in het verlengde ligt van de vraag die de heer Ellian hierover gesteld heeft. Dit is wel een goede intro. Hoeveel mensen hebben dat daadwerkelijk gedaan? Het totaal aantal dragers van enkelbanden in 2025 was 3.201. Er waren 93 onttrekkingen. Daarbij ging het om 87 unieke personen. Het percentage mensen dat zijn enkelband doorknipt, komt neer op 2,9%. Het doorknippen van je enkelband is vernieling en is gewoon strafbaar. Dat is precies het punt dat ik heb willen maken met de brief VCHD. Als je echt kijkt naar wat kan werken op het moment dat iemand zich wil onttrekken, of dat nou is tijdens een verlobbeweging of tijdens een vervoersbeweging, dan zie je dat we voldoende middelen hebben om dit strafbaar te houden, te hebben, te stellen. Het zal ook heel veel extra werk opleveren als we gewoon dit enkele feit dan ook weer strafbaar stellen.

Vervolgens, en dat heeft u ook in de brief kunnen lezen, heb ik gekeken naar wat volgens DJI wel kan werken. We zien dat we bij het vervoersmoment, een heel kritiek moment qua veiligheid, altijd werkten met "geen broekstok en niet boeien, tenzij". Dat wil ik omkeren. De regel wordt dus gewoon: dat doen we, tenzij er redenen zijn om dat niet te doen. Dat laat ik heel graag bij de professional, want ik vind dat we daar als Den Haag ook niet over gaan. Maar ik geloof wel dat dat gaat bijdragen aan de veiligheid van de vervoersbewegingen die we ontelbare keren maken met gedetineerden.

Misschien is dat de inleiding tot de vraag van de heer Ellian hierover, namelijk: maakt u dat strafbaar? Dat ga ik niet doen. Er zijn voldoende mogelijkheden om dit daadwerkelijk te bestraffen — dat kan een gevangenisdirecteur doen of dat kan het strafrecht doen — juist door de handelingen van de gedetineerden daarbij. Ik wil heel graag doen wat gaat werken en wat in de uitvoering minder belastend is. Dat is juist om de vervoersbeweging heel specifiek veiliger te maken.

Dan de vraag van de heer Eerdmans. Die ging over de p.i. als adres van een webshop. Ik heb daar in mijn beantwoording op de Kamervragen die daarover gesteld zijn natuurlijk ook mijn verontwaardiging/afschuw over uitgesproken. Je schrikt ook wel even als je dat ziet. Hoe werkt dat eigenlijk? We hebben de Kamer van Koophandel daarover bevraagd, van: gaat er niet een alarmbelletje af op het moment dat je ziet dat een gedetineerde daar ineens als een soort onderneming van alles en nog wat aan het doen is? Zij hebben dit nu als actie opgepakt. Omdat dit een automatische wijziging is geweest en niet zozeer een nieuwe inschrijving, viel het niet meteen op bij hen. Ze willen dus bij automatische wijzigingen specifiek kijken wat precies de locaties zijn van waaruit bijvoorbeeld dit soort eenmanszaken hun werk doen. Dat kan natuurlijk nooit

een tbs-kliniek, een gevangenis of iets dergelijks zijn.

De voorzitter:

Daar heb ik één vraag over namens JA21. Is dat waterdicht, zodat we in de toekomst niet verrast gaan worden door De Telegraaf, of door een andere krant — ik noem maar wat — omdat het toch weer mogelijk blijkt te zijn? Dat is dus waterdicht? Dat komt niet meer voor, klaar?

Staatssecretaris Van Bruggen:

Dat zou ik heel graag willen zeggen. Dat is ook mijn vraag aan de Kamer van Koophandel geweest: "Dit moet toch waterdicht te regelen zijn? Zorg dat er iets afgaat in het systeem op het moment dat deze adressen in beeld komen." Daar werken ze nu heel hard aan. Dat kan ik nu dus nog niet toezeggen, maar laten we zeggen dat ik in de volgende voortgangsrapportage terugkom op hoe het daarmee staat.

De voorzitter:

Ja, ik zou inderdaad graag snel horen of en hoe dat zo is. Bedankt. U vervolgt.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Dan kom ik bij het blokje overige.

Dat gaat ook nog over de vrouwendetentie. Wat moet er gebeuren om het onderscheid tussen vrouwendetentie en mannendetentie goed in te richten? Dat was een vraag van mevrouw Abdi. Er zijn verschillende maatregelen genomen, waaronder de verplichte opleidingsmodule voor medewerkers die werken met gedetineerde vrouwen. De visitatieprocedure is aangepast. Er worden ook daar bodyscanners ingevoerd. Er komt een handreiking voor vrouwen in detentie. Die biedt ook handvatten, tools, zeg ik nu even, en aanbevelingen aan medewerkers om inrichtingen gendersensitiever te maken. Die handreiking is voor het eind van het jaar ook beschikbaar voor de medewerkers. We hebben natuurlijk altijd vrij eendimensionaal gekeken naar gedetineerd zijn. Voor vrouwen betekent dat echt iets anders dan voor mannen. Daar zijn we op verschillende momenten ook op gewezen, niet alleen door de vrouwelijke gedetineerden zelf, maar zeker ook door mensen die daar langdurig onderzoek naar hebben gedaan. Op de lange termijn kan de herbezinning leiden tot een wijziging juist ook van het detentieconcept voor vrouwen. Maar we zullen moeten kijken of dat ook passend is.

Voorzitter. Dan de vraag van de heer Sneller. Dat is ook meteen de laatste vraag die ik mijn beantwoording heb staan. Die vraag gaat over de vrijwilligers die ingezet worden: kunt u ervoor zorgen dat er een betere toegangsregeling is voor de vrijwilligersorganisaties in de p.i.'s, zodat ze niet voor elke p.i. een vog nodig hebben? Jazeker, heel graag. Er is ook al een vog DJI. Als je die hebt, kun je als vrijwilliger in alle verschillende inrichtingen terecht. Ik vermoed alleen dat dat niet overal bekend is of dat er niet overal op die manier mee gewerkt wordt. Ze hebben altijd een vrijwilligerscoördinator, iemand die verantwoordelijk is voor het aanmaken van een profiel voor deze medewerkers. Er zijn misschien p.i.'s die dat op de manier blijven doen zoals ze dat altijd hebben gedaan. Dit is mogelijk, dus wat ik hier heel graag wil toezeggen, is dat ik daar met DJI over in gesprek zal gaan om ervoor te zorgen dat de vog DJI ook daadwerkelijk onder de aandacht komt. Ik denk namelijk dat het werken met vrijwilligers juist ook heel erg belangrijk is. Ik zie dat vrijwilligersorganisaties heel belangrijk werk doen voor gedetineerden, maar ook voor de medewerkers, omdat het

juist enorm kan helpen in de zorg die nodig is en de re-integratie.

Voorzitter. Dat was mijn beantwoording in de eerste termijn.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw de staatssecretaris. U heeft nog een vraag van mevrouw Abdi, PRO.

Mevrouw **Abdi** (PRO):

Mijn vraag is niet beantwoord. Ik had een vraag specifiek over de isd-maatregel. Dat deed ik niet voor niks, omdat uit onderzoek blijkt dat de isd-maatregel ... Ik moet zeggen dat dat onderzoek inmiddels gedateerd is, want er is helaas ook te weinig onderzoek naar gedaan, maar goed. Het laatste onderzoek dat is gedaan, zegt eigenlijk: deze doelgroep kan beter geholpen worden in een apart regime dan in een p.i., waarbij de nadruk veel meer ligt op zorg en beveiliging. Dat is iets anders dan de beperkt beveiligde bba's die we nu hebben. Mijn vraag is dus of er niet een apart regime moet komen, met een apart karakter. Kan de staatssecretaris daar concreet op terugkomen, ook omdat we nu sowieso nadenken over nieuwe detentieconcepten? Het lijkt mij logisch dat je deze eruit licht om zo gerichtere zorg te bieden, want die zorg krijgen ze nu niet. Ze stromen uit en plegen weer een delict. Hoe kijkt de staatssecretaris hier concreet naar?

De voorzitter:

Ik had deze genoteerd als toezegging van de staatssecretaris dat zij op die twee punten van mevrouw Abdi zou terugkomen, dus die zit erin. Maar misschien wil de staatssecretaris nog iets aanvullends zeggen?

Staatssecretaris Van Bruggen:

Ja. Ik kan er iets meer over vertellen. Het klopt helemaal wat de voorzitter zegt. De isd-maatregel en hoe we daarnaar kijken, maakt onderdeel uit van het actieplan, dus ik kom erop terug in december. Het is al een apart regime. We willen er nu naar kijken dat je al eerder uit de isd kunt uitstromen. Dan is het strafrecht nog wel van toepassing, maar dan kun je al op een plek wonen die veel passender is dan in de gevangenis, omdat je met iets anders aan de slag moet dan alleen gestraft worden, waarschijnlijk. Dat is juist waar we nu naar kijken. Eerder uitstromen is ook kwetsbaar, omdat de forensische plekken die je daarvoor nodig hebt, niet zo veel voorhanden zijn. Daar heb ik wat woorden aan gewijd. Maar ik zal heel specifiek op de isd-maatregel, zeker omdat die ook in het actieplan staat, terugkomen in de brief in december.

De heer Struijs (50PLUS):

Even een procedurele vraag. Het spijt mij enorm, maar wij moeten vanavond nog naar een heel zwaar debat, dus ik moet echt om 17.00 uur weg. Ik weet dat hetzelfde geldt voor sommige collega's hier, dus dat wilde ik even vermelden.

De voorzitter:

Prima, dank u zeer, maar de staatssecretaris is aan het eind gekomen van haar eerste termijn, dus het is nu de tweede termijn voor de Kamer. We gaan luisteren naar de heer Ellian van de VVD. Dat kan waarschijnlijk kort en bondig. Gaat uw gang.

De heer Ellian (VVD):

Ik heb even geen timer, maar u houdt mij dan kort. Ik wens de collega's natuurlijk succes. Ik weet dat zij begaan zijn met dit onderwerp, maar ook een zwaar debat hebben vanavond. Ik ga goede dingen proberen te zeggen. Ik weet niet of jullie het daarmee eens zijn.

De herwaardering. Daar is werk te doen. Ik denk dat dat duidelijk moge zijn. Ik hoop dat de staatssecretaris ook echt in gesprek wil met wat men dan "de vloer" noemt. Ik vind dat altijd een beetje een rare uitdrukking. Ik bedoel, wat is een "vloer"? Het zijn gewoon mensen in p.i.'s, soms met z'n drieën op tientallen detineerden. Praat nou met ze over waarom ze zich niet gewaardeerd voelen. Kijk vooral naar de discrepantie: aan de ene kant is er een waslijst aan taken bij gekomen, maar toch is het werk ongeveer hetzelfde gebleven. Dat kan niet allebei tegelijk waar zijn.

Ik heb geen reactie gekregen op wat ik inbracht over de mogelijkheid van partijen die ex-defensiepersoneel hebben, staan te popelen om aan de slag te gaan en mij ook hebben aangetoond: wij kunnen dit doen. Ik heb ook gesproken met een private partij en met anderen, die zeggen: wij kunnen mensen leveren die bijvoorbeeld de complexbeveiliging of de controle kunnen doen, waardoor je andere personeelsleden kunt vrijspelen. Het is allemaal njet, njet, njet, maar Ellian moet wel de enkelband en het verlenen van meer vrijheden slikken. Ik vraag de staatssecretaris dus om toch meer in die richting te denken.

Voorzitter, ik ga afronden. Jammer dat gedrag zo centraal blijft staan. Bij zware criminelen zie ik dat echt anders, maar daar heb ik een plan voor, dus daar kom ik op terug.

Over de strafbaarstelling van het doorknippen van de enkelband en ontvluchting: 2% is meer dan genoeg om iets strafbaar te stellen. Dat lijkt me juist reden genoeg. Er zijn een heleboel strafbaarstellingen voor zaken waaraan misschien 0,1% of 0,2% van de samenleving zich schuldig maakt, dus dat vind ik een slecht argument. De staatssecretaris wil het gewoon niet; oké, dan ga ik het zelf doen.

Tot zover.

De voorzitter:

Dank u wel. Mevrouw Abdi, van PRO.

Mevrouw **Abdi** (PRO):

Dank, voorzitter. Dank aan de staatssecretaris en de ambtenaren voor de beantwoording. Ik kom heel graag terug op de herwaardering. Daarbij gaat het om erkenning. Het gaat echter ook om veiligheid; dat wil ik toch expliciet benoemd hebben. De staatssecretaris zei dat er meerdere maatregelen zijn, maar ik vind het moeilijk, want daar moet meer op gebeuren, maar ik hoor eigenlijk niet concreet wat. Hetzelfde geldt voor PTSS. Ik heb een motie daarover aangehouden. Ik vraag trouwens meteen ook een tweeminutendebat aan, voorzitter; dat was ik even vergeten. Ik ben voornemens om die motie weer in te dienen als daar geen beter antwoord op komt. Ik vind namelijk dat daar echt iets op moet gebeuren. Tot nu toe vind ik het gewoon ingewikkeld.

Dan over de zorg en ISD. Ik ken het actieplan. Ik weet wat daarin staat. Ik weet dat er wordt gezegd: we gaan kijken naar ISD, matigen en alles. Ik vraag juist om creatiever,

veel creatiever, te kijken. Gemeentes worstelen gewoon met die groep mensen, maar hebben niet de voorzieningen voor hen. Volgens mij kunnen we daarin iets meer betekenen. Ik hoef dus geen evaluatie in de zin van: hoe gaan we om met ISD en matigen? Dat zijn allemaal losse stukjes. Als we iets kunnen doen voor deze doelgroep, hebben we gemeenten daadwerkelijk iets te bieden volgens mij; daar gaat het mij om. Het gaat om een setting. Vroeger had je de zeer beperkt beveiligde inrichtingen. Ik zou me kunnen voorstellen dat je daarover nadenkt, met een veel nadrukkelijker aspect van zorg en begeleiding. Niet iedereen is daar geschikt voor, maar misschien is iemand die bijvoorbeeld dak- of thuisloos is, die te maken heeft met verslavingsproblematiek of die allerlei winkeldiefstallen pleegt, daar wel geschikt voor. Heel veel ggz-klinieken zijn er terughoudend in om zo iemand op te nemen. Daar zou ik graag een concreter verhaal over willen horen.

Tot slot vrouwendetentie. Ook daarmee ben ik bekend. Mijn vraag is de volgende. We kijken nu naar de lange termijn, maar waarom kunnen we niet naar de iets kortere termijn kijken? Kunnen we daar ook iets op verzinnen? Misschien spelen we daar ook plekken mee vrij.

Tot zover.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Gaat uw gang, mevrouw Schilder van Groep Markuszower..

Mevrouw **Schilder** (Groep Markuszower):

Dank, voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de beantwoording. Ik zie dat ze dit probleem echt wel wil oplossen, maar ze krijgt gewoon niet voldoende middelen. Daardoor sorteert de staatssecretaris nu al een beetje voor op nog meer dan twee weken strafkorting. Dat is voor onze fractie absoluut, absoluut, nooit bespreekbaar. Ik wil haar dan ook op het hart drukken: ga terug naar het kabinet en eis een klap geld meer voor de capaciteit in het gevangeniswezen, want als we wel straffen opleggen, maar die niet kunnen uitvoeren, is dat echt funest voor de geloofwaardigheid van onze rechtsstaat.

Daar wil ik het voor nu bij houden.

De **voorzitter**:

Dank u zeer. De heer Sneller, van D66.

De heer **Sneller** (D66):

Dank, voorzitter. Dank aan de staatssecretaris voor haar beantwoording. Nog even over het sneller bouwen. De gesprekken met het Rijksvastgoedbedrijf zijn geïntensiveerd, hoorde ik. Ik probeer het nog steeds beter te begrijpen. Misschien komt er meer informatie in een van de volgende voortgangsrapportages. Waar in die hele keten — mevrouw Schilder vroeg dat ook — zit nou die vertraging en wat kunnen we daaraan doen als Kamer? Volgens mij moeten we daar namelijk inderdaad meer vaart mee kunnen maken.

Misschien heb ik het gemist, maar ik heb nog een punt over de herwaardering en de oproep aan de politiek uit de Stand van de Uitvoering van DJI. Er staat: "Het vraagt om een politiek die vertrouwen heeft in de uitvoering door de professionals op de werkvloer

en een terughoudende houding ten opzichte van operationele afwegingen en beslissingen." Mooi dat de administratieve lasten voor de vrijwilligers in beeld worden gebracht en dat daar iets aan gedaan wordt, maar wat gaat de staatssecretaris daar nog meer aan doen voor de medewerkers van DJI, om ervoor te zorgen dat wij hun die professionele ruimte kunnen geven? Welke keuzes vanuit de politiek zijn daar vervolgens voor nodig?

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel. Ik geef het woord in de tweede termijn aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Voorzitter, ik ga mijn best doen om de vragen zorgvuldig te beantwoorden. Als ik niet volledig ben, kom ik er graag schriftelijk op terug.

Ik begin bij de vraag van de heer Ellian over Defensie en het afwijzen van geïnteresseerde medewerkers, waarna deze linea recta bij DJI ook worden afgewezen. Dat kan nooit de bedoeling zijn. Er is een samenwerking tussen politie, Douane en Defensie bij het werven van nieuwe medewerkers. Dat doen we samen. De eisen die gesteld worden ... Ik noem platvoeten even als voorbeeld. Bij Defensie kom je daarmee misschien niet binnen, maar bij DJI kun je dan nog heel veel betekenen. Zo zijn er bij DJI weer andere vereisten die er niet zijn bij Defensie. Als we in de samenwerking zien dat mensen geïnteresseerd zijn in werken in het veiligheidsdomein, trekken we samen op. Wat betreft die individuele casus die nu wordt genoemd: dat weet ik niet, maar weet dat dit voor mij een heel belangrijk punt is om grote te stappen te zetten op het gebied het werven van personeel, ook door Defensie en politie. Ik zal laten uitzoeken door DJI hoe dit precies zit, dat kan ik toezeggen.

De voorzitter:

Daar heeft de heer Ellian nog één vraag over.

De heer Ellian (VVD):

Eén precisering. Ik weet dat die samenwerking er is, maar het gaat om hele grote partijen die samenwerken met Defensie. Het gaat er niet om ... Oké, helder.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Dus daar kom ik op terug.

Voorzitter. Dan de herwaardering van het werk dat wordt gedaan door de piw'ers en, in het verlengde daarvan, ook PTSS. In het verleden hebben we altijd als antwoord gegeven dat je binnen de CAO Rijk de mogelijkheid hebt om als PTSS wordt gediagnosticeerd, een aanvulling op de WIA te krijgen. Daar heb je gewoon recht op. Tegelijkertijd snap ik dat het een zorg blijft. Elke dag worden mensen in de frontlinie gezet, om het zo te zeggen. Ik snap dat er zorgen zijn over de veiligheid. Specifiek over PTSS: wij kunnen niet beoordelen of er al dan niet sprake is van PTSS. Dat moet echt iemand anders doen. Die moet zeggen: dit werk veroorzaakt dat. Of het nou VWS is of een ander loket, ik wil mevrouw Abdi daar niet naar verwijzen. Ik wil toezeggen dat ik dit meeneem in misschien het schrijven waarin ik terugkom op de vraag van de heer Ellian. Dan ga ik in op hoe we hiermee precies omgaan en wat de mogelijkheden zijn voor het

DJI-personeel. Wel zeg ik alvast dat ik daarin ook het formele antwoord ga geven dat dit gewoon past binnen de CAO Rijk en dat als iemand wordt gediagnosticeerd met PTSS, hij ook rechten heeft.

Voorzitter. Dan de zorg over de isd, de gesprekken.

De voorzitter:

Jazeker, mevrouw Abdi, u mag interromperen.

Mevrouw Abdi (PRO):

Om precies te zijn: wat gaat de staatssecretaris dan wel concreet uitzoeken? Eigenlijk zegt de staatssecretaris: dit zit al in de CAO Rijk. Maar mijn hele punt is dat het helemaal niet passend is en dat het een drempel voor mensen is om op zoek te gaan. Als wij enerzijds allemaal constateren dat het onveiliger is — mensen worden zelfs bedreigd; safehouse en noem maar op — en wij kennelijk in de cao niet goed genoeg geregeld hebben wat dit betekent voor een piw'er, dan is dat toch niet bevredigend? Wat gaat de staatssecretaris dan concreet uitzoeken? Dit antwoord ken ik namelijk al en ik wil dat er iets anders gebeurt.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Ik zou willen dat het helemaal niet gebeurt. Ik kan niet anders dan zeggen wat nu de rechten van de medewerkers zijn. Daar kunnen we ze op wijzen. DJI kan er natuurlijk ook actief op sturen. Als we zien dat er risico's zijn, worden medewerkers beschermd en beveiligd daar waar dat nodig is. Als er sprake is van PTSS, zijn er mogelijkheden. Ik blijf dit antwoord geven. Ik behoor niet tot de club die kan diagnosticeren, maar ik ben wel heel blij dat dit binnen de CAO Rijk een goede plek heeft gekregen. Ik begrijp de zorgen van mevrouw Abdi heel goed. Alleen, de vraag stellen is hem ook beantwoorden, zou ik bijna zeggen. Een uitgebreider antwoord dan dit is niet mogelijk. Ik ben heel benieuwd welke oplossingen mevrouw Abdi ziet. Misschien helpt dat voor het vervolg.

Mevrouw Abdi (PRO):

Het is een beetje uitlokking; ik beantwoord de vraag heel graag. Ik wil hier echt wel bij stilstaan. Je hebt een cao en je zit met vakbonden om tafel. Volgens mij voelen wij allemaal hetzelfde — de heer Ellian refereerde er ook aan — namelijk dat het zijn van piw'er echt nog wel wat anders is dan bij de Belastingdienst werkzaam zijn in de uitvoering. Tot zover de constatering. Mij wordt verteld dat een aparte cao niet werkbaar is. Dan leg ik me daarbij neer. Mij wordt echter ook verteld dat de cao die er nu is toepasbaar is, hoewel dat niet klopt. Uit de gesprekken die ik met piw'ers voer, begrijp ik dat dit niet klopt. Ik wil best zelf opnieuw met voorstellen komen, maar het vraagt een andere inzet. Mijn vraag, of eigenlijk mijn verzoek aan de staatssecretaris is: als u om tafel gaat met de minister van BZK, die de onderhandelingen voert, leg dan bij hem neer: "Ik heb dit probleem. Wat kunt u concreet doen en is dat passend?"

Staatssecretaris Van Bruggen:

De invalshoek van veiligheid vind ik een hele interessante om mee te nemen, juist ook als het gaat over de gesprekken met de minister van BZK over de cao. Het diagnosticeren van PTSS is natuurlijk altijd aan de arts bij wie de piw'er zich meldt op het moment dat hij die klachten heeft. Als DJI iets kan doen om medewerkers te wijzen op de rechten die ze hebben binnen de bestaande cao, dan wil ik dat met liefde teruggeven aan DJI. Ik zal dat van harte doen. Ik kan het meenemen in het gesprek met

de minister van Binnenlandse Zaken, juist omdat dit een consequentie kan zijn van de druk die op medewerkers wordt gelegd vanwege het capaciteitsvraagstuk. Ik vind alleen niet dat het aan ons is om te bepalen wanneer er wel of geen sprake van PTSS is. Ik denk dat het heel belangrijk is om dat onderscheid te maken.

De voorzitter:

U vervolgt.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Voorzitter, dank. Dan een vraag, ook van mevrouw Abdi, over de vrouwendetentie: wat gaat u concreet doen? Ik heb net gezegd dat ik het belangrijk vind dat we heel specifiek gaan kijken naar wat deze groep nodig heeft. Daar kunnen we niet van vandaag op morgen een detentieconcept op loslaten, maar dit is wel een van de opties die ik verken. Dat is het antwoord dat ik u nu kan geven.

Dan de vraag van de heer Sneller: wat is er zo ontzettend ingewikkeld in de bouw? De opgave die bij het Rijksvastgoedbedrijf ligt is enorm. Van verschillende departementen, vanuit allerlei hoeken en gaten komen er vragen aan die club. Ik heb het idee dat wij echt bovenaan het lijstje staan, zeker als het gaat over Almere, maar ook als het gaat over tijdelijke capaciteit. Maar heel snel gaat het gewoon niet. Misschien heeft de heer Sneller ideeën over hoe we anders kunnen kijken naar de financieringsconstructie die we met het Rijksvastgoedbedrijf hebben om wellicht te kunnen komen tot een doorbraak om sneller te kunnen bouwen. Ik nodig hem daartoe graag uit, want dat gaat ons helpen.

De tweede vraag van de heer Sneller in tweede termijn ging over de administratieve lasten die we bij medewerkers neerleggen. In de actieplannen heb ik ook gezegd dat ik graag alle ballast bij de collega's weg wil halen. Ik weet dat er met de Wet straffen en beschermen veel meer verantwoordelijkheden kwamen te liggen in het rapporteren. Ik denk dat we daarin nog een grote slag kunnen maken. Ik neem dit dus ook zeker mee in alle verbeteringen die we in het actieplan terug zullen zien komen.

De voorzitter:

Dank u wel. Nog een laatste nabranders van mevrouw Abdi.

Mevrouw Abdi (PRO):

Sorry voorzitter, nog een laatste nabranders, terugkomend op PTSS. De specifieke vraag die voorligt is deze. Bij de politie en de brandweer is het erkend als beroepsziekte, maar bij DJI niet. Kan de staatssecretaris toezeggen dat ze in gesprek gaat met DJI om PTSS als beroepsziekte te erkennen? Dat betekent namelijk ook wat voor de hulp die men kan krijgen.

Staatssecretaris Van Bruggen:

Ik vind dat dit een trap is die ik dan met hele grote stappen op ga. Ik ga het gesprek aan met de minister van Binnenlandse Zaken over de cao en ook over de veiligheid van de piw'er in de gevangenissen die onder druk staat. Maar de hele grote stap naar erkenning als beroepsziekte ga ik nog niet nemen.

De voorzitter:

Dank aan de staatssecretaris voor haar beantwoording. Dank en complimenten aan u allen, want we begonnen een halfuur later, maar we zijn drie kwartier eerder klaar; da's

best knap. Wij gaan elkaar plenair ontmoeten bij de afronding van dit debat. Dat verzoek is gedaan door mevrouw Abdi. Dat komt neer op een tweeminutendebat. Ik ga tot slot even kort met u de toezeggingen doornemen. Let goed op.

- De staatssecretaris stuurt in december de halfjaarlijkse voortgangsrapportage van de uitwerking van het detentieconcept en komt hierin in ieder geval terug op a de integrale planning, b de opening van de PI Almere, c de detentieboot, d de inzet van prefabmodules, e het regionaal plaatsen, f hoe het werkt met salarisuitbetaling op het moment dat gedetineerden naar een bba gaan en wat de mogelijkheden zijn in civiele procedures, g wat de gemeente geboden kan worden om mensen te plaatsen die psychische zorg nodig hebben, h mensen met een isd-maatregel, i het binnen het functiehuis kijken en onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor extra waardering voor piw'ers en j het bij de Kamer van Koophandel waterdicht maken van het niet kunnen inschrijven van webshops op het adres van de p.i.
- De staatssecretaris gaat in haar gesprekken met de minister van Binnenlandse Zaken over de cao kijken wat ze kan bieden aan piw'ers, onder andere wat betreft salaris en de taken die bij de piw'ers terecht zijn gekomen. Ook gaat ze hierbij in op de veiligheid en PTSS bij piw'ers.
- De staatssecretaris gaat met de DJI in gesprek over het niet langer voor iedere p.i. een aparte vog aan te hoeven vragen voor vrijwilligers.

Ik wil graag nog een termijn aan de staatssecretaris vragen. Wanneer kunt u dat redden?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
De voortgangsrapportage is in december ...

De **voorzitter**:
Nee, dit gaat om het gesprek.

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
O, dat gesprek kan ik vlot ... Ik geloof dat we nu in Q3 zitten, dus dat vindt ...

De **voorzitter**:
Voor 1 december?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Dat kan zeker voor 1 december plaatsvinden.

De **voorzitter**:
Zeker voor 1 december?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:
Ja.

De **voorzitter**:
Dat gaat ook over het gesprek over de vrijwilligers. Daar zit deze termijn op.

- De staatssecretaris gaat ook nog in gesprek met de DJI over de mogelijkheden van oud-medewerkers van Defensie en anderen die graag willen werken in het veiligheidsdomein en komt hier ook schriftelijk op terug.

Is dat in de voortgangsrapportage?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Als dat in de voortgangsrapportage kan, dan heel graag. Ik wil nog even terugkomen op punt j uit de eerste toezegging, want die gaat niet in de voortgangsrapportage. Die gaat in de voortgangsbrief over veiligheid en ondermijning.

De **voorzitter**:

Was dat het punt over de webshops?

Staatssecretaris **Van Bruggen**:

Ja, over de webshops. Precies.

De **voorzitter**:

Dat is helder voor de griffier. Ik kijk haar even aan, want die puzzelt dit uit. Absoluut. De termijn voor dat gesprek weten we nu ook. Dat brengt ons tot de afronding. De afronding gaat plenair worden ingepland op verzoek van mevrouw Abdi. Ik wil iedereen danken voor de aanwezigheid alhier bij het debat. Ik dank de staatssecretaris, de ondersteuning en de leden. Ik wens u een fijne avond. Ik sluit de vergadering.

Sluiting 17.12 uur.